

Se mottakertabell

Saksbehandler: Magnus Strand Hauge

Vår ref: 16/00470-3
Vår dato: 20.05.2016
Deres ref:
Deres dato:

Oppfølging tre år etter akkreditering av nytt studietilbud - endringer i samlerapport

Vi viser til utsendelse av rapport den 14. april 2016. NOKUT har i etterkant gjort endringer i punktene 4.4.2 og 4.4.3. Omtalen av *lektorutdanning i historie* ved Høgskolen i Sørøst-Norge er tatt ut fra analysen, da utdanningen, som det eneste integrerte masterprogrammet i undersøkelsen, ikke er direkte sammenlignbart med øvrige utdanninger.

Endringene er beskrevet og begrunnet i rapportens punkt 4.4.2.

Med hilsen

Øystein Lund
tilsynsdirektør

Bjørn Ragnar Stensby
seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk signert.

Kopi til: Det kongelige kunnskapsdepartement
Khrono

Vedlegg: 16-00470-3 Oppfølging etter 3 år_samlerapport_160519-v-2 (002).docx

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Høgskolen Diakonova		Postboks 6716 St. Olavs plass	0130 OSLO
Fjellhaug Internasjonale Høgskole		Sinsenveien 15	0572 OSLO
Høgskolen i Bergen		Postboks 7030	5020 BERGEN
Høgskolen i Hedmark		Postboks 400	2418 ELVERUM

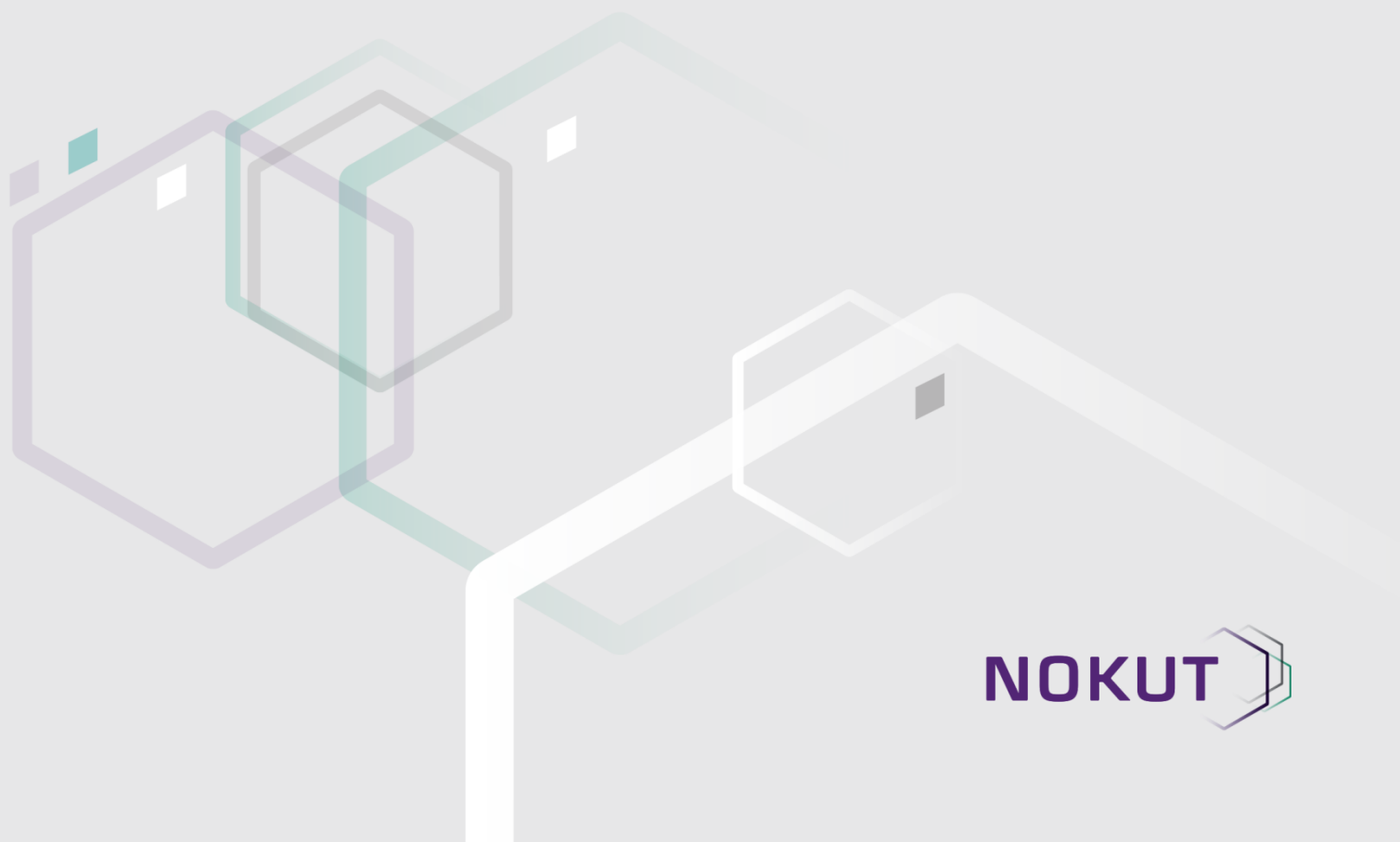
Høgskolen i Lillehammer		Postboks 952	2604 LILLEHAMMER
Høgskolen i Oslo og Akershus		Postboks 4, St. Olavs plass	0130 OSLO
Høgskolen i Østfold		Postboks 700	1757 HALDEN
Høgskulen i Sogn og Fjordane		Postboks 133	6851 SOGNDAL
Høgskulen i Volda		Postboks 500	6101 VOLDA
Høgskulen for landbruk og bygdeutvikling		Postvegen 213	4353 KLEPP STASJON
Høgskolen Stord/Haugesund		Klingenbergvegen 8	5414 STORD
Lovisenberg diakonale høgskole		Lovisenberggt. 15 b	0456 OSLO
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)		NTNU	7491 TRONDHEIM
Såmi allaskuvla - Samisk høgskole		Hánnoluohkká 45	9520 KAUTOKEINO
Westerdals Oslo ACT		Maridalsveien 17 D	0178 OSLO
Høgskolen Kristiania		Postboks 1190	0107 OSLO
Høgskolen i Sørøst-Norge		Postboks 235	3603 KONGSBERG
VID vitenskapelige høgskole		Postboks 184 Vinderen	0319 OSLO

NOKUTs oppsummeringer

Oppfølging tre år etter vedtak om nytt studium

Samlerapport for 35 studier

April 2016

NOKUT

NOKUTs arbeid skal bidra til at samfunnet har tillit til kvaliteten i norsk høyere utdanning og fagskoleutdanning, samt godkjent høyere utenlandsk utdanning. Med rapportserien "NOKUTs oppsummeringer" vil vi bidra til økt kunnskap om temaer knyttet til fagskole, høyere utdanning og godkjenning av utenlandsk utdanning i Norge. Data til rapportene får NOKUT gjennom arbeidet med akkreditering og godkjenning.

Vi håper at resultatene våre kan være nyttige for lærestedene i arbeidet med å kvalitetssikre og videreutvikle utdanningstilbudene.

Versjon 1.1

Endring fra versjon 1.0: Lektorutdanning i historie ved Høgskolen i Sørøst-Norge er tatt ut fra 4.4.2 om antall studenter og fagmiljøets årsverksinnsats og 4.4.3 om studietilsynsforskriftens krav om fagmiljø.

Tittel:	Oppfølging tre år etter vedtak om nytt studium, versjon 1.1.
Forfattere:	Tove Blytt Holmen, Gertie De Fraeye, Magnus Strand Hauge, Luna Solheim
Dato:	April 2016
Rapportnummer:	[Rapportnummer]
ISSN-nr	[ISSN-nr]

Forord

Når NOKUT akkrediterer nye studietilbud, får institusjonen en fullmakt som i utgangspunktet har ubegrenset varighet. Her følger NOKUT opp nye studietilbud tre år etter at institusjonen fikk fullmakt/akkreditering av NOKUT til å etablere et slikt studium. Hensikten er at prosessen skal tjene som en påminning om at institusjonen må ha et kontinuerlig kvalitetsfokus, også etter at studiet er akkreditert.

Denne gang omfatter undersøkelsen 35 studier ved 20 institusjoner. Rapporten gir informasjon om institusjonenes oppfatning av studentenes arbeidsomfang og om studiets læringsutbyttebeskrivelse. Rapporten presenterer kvantitative opplysninger om studenttall og fagmiljø som kan gi NOKUT en indikasjon på om studiet fortsatt er i tilfredsstillende samsvar med forventningene.

Her anvender NOKUT ikke sakkyndige, men sammenstiller og vurderer tendenser på tvers av studiene uten å gå faglig i dybden på hvert enkelt studium.

NOKUT registrerer at det er en stor bredde i innrapportert informasjon, både positive eksempler og kritiske forhold. Oppfølgingen viser imidlertid at institusjonene jevnt over har et kontinuerlig blikk for tiltak som kan sikre og utvikle kvaliteten i studietilbudene.

19. mai 2016

Øystein Lund
tilsynsdirektør

Sammendrag

Tre år etter at en høyere utdanningsinstitusjon har mottatt NOKUTs vedtak om akkreditering av et nytt studietilbud, følger NOKUT opp utviklingen i studietilbudet. Hensikten er både å kartlegge hvordan de selv følger opp de sakkyndiges råd, og hvordan de utvikler utdanningskvaliteten slik at den til enhver tid er i samsvar med gjeldende bestemmelser. Prosessen er gjennomført uten bruk av sakkyndige og dermed uten faglig vurdering av det enkelte studiet. Her er det lagt vekt på sammenlikning, trender og tendenser i kvalitative områder som læringsutbyttebeskrivelser, vurdering av studentenes arbeidsomfang og oppfølging av sakkyndige råd, samt utvikling av studenter og fagmiljø.

- De fleste studietilbudene har tilfredsstillende læringsutbyttebeskrivelser, men alle blir rådet til å utvikle disse videre slik at de gir enda tydeligere beskrivelse av hvilken kompetanse kandidaten skal ha oppnådd.
- Institusjonenes oppfatning av hva som er og bør være arbeidsinnsatsen for en typisk student, er uklar. Institusjonene bør etablere rutiner som regelmessig kan sikre studienær dokumentasjon av hvordan studentene selv opplever sin arbeidsmengde.
- Det kan se ut til at institusjonene overvurderer studentrekrutteringen når de søker om akkreditering av nytt studietilbud. Her er resultatet noe usikkert fordi ikke alle institusjonene har tatt opp studenter umiddelbart.
- Det mest oppsiktsvekkende ved denne undersøkelsen er utvikling av fagmiljøet som er knyttet til hvert studietilbud. Ikke alle klarer å opprettholde fagmiljøets størrelse og profil slik som de beskrev det i den opprinnelige søknaden. For ph.d. gjelder også strengere krav til fagmiljø nå enn ved akkrediteringstidspunktet. Kravet er at utdanningskvaliteten skal være i samsvar med de til enhver tid gjeldende bestemmelsene.
- Alle institusjonene har fulgt opp de rådene de har fått av sakkyndige til videre utvikling på en tilfredsstillende måte.

Innhold

1	Bakgrunn	4
1.1	Grunnleggende forutsetninger	4
1.2	Akkreditering av nytt studietilbud	4
1.3	Oppfølging etter tre år	4
2	Studiene som inngår i denne oppfølgingen	6
3	Informasjonsinnhenting	8
3.1	Valg av tema for informasjonsinnhenting	8
3.2	Metode for informasjonsinnhenting	8
3.3	Kommentar fra berørte institusjoner.....	8
4	Resultater	9
4.1	Læringsutbyttebeskrivelser.....	9
4.2	Arbeidsomfang	12
4.3	Studenttall.....	14
4.3.1	Studentopptak.....	15
4.3.2	Rekruttering til doktorgradsstudier	18
4.3.3	Frafall	19
4.3.4	Oppfølging av sakkyndige råd som omhandler rekruttering.....	20
4.4	Fagmiljø.....	20
4.4.1	Lovverk i endring	20
4.4.2	Antall studenter og fagmiljøets årsverksinnsats	21
4.4.3	Studietilsynsforskriftens krav om fagmiljø	22
4.5	Sakkyndig råd til videre utvikling	25
4.6	Egeninitierte tiltak	26
5	Konklusjon.....	27
5.1	Generelle tendenser og anbefalinger til institusjonene	27
5.2	Spesielle utfordringer ved dimensjonering av fagmiljø	27

1 Bakgrunn

1.1 Grunnleggende forutsetninger

NOKUTs tilsyn er sammensatt av flere aktiviteter. Her inngår blant annet akkreditering av studietilbud, akkreditering av institusjoner og evaluering av institusjonenes systematiske kvalitetsarbeid. NOKUT fører tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning ved å kontrollere at kvaliteten i utdanningene og i institusjonenes kvalitetsarbeid er i tilfredsstillende samsvar med kriteriene i studietilsynsforskriften¹.

Faglige fullmakter, hvilken rett høyere utdanningsinstitusjoner har til selv å tilby studier, er fastslått i lov om universiteter og høyskoler, § 3-3. Det er mulig, både for organisasjoner som ikke gir høyere utdanning, og høyere utdanningsinstitusjoner med begrenset selvakkrediteringsfullmakt, å tilby utdanning utover de fastsatte fullmaktene. Da må organisasjonen/institusjonen søke NOKUT om akkreditering for hvert nye studietilbud. Søknaden må følge retningslinjer som NOKUT har bestemt.

Ifølge lov om universiteter og høyskoler § 3-1 (1) skal akkreditering ... *forstås som en faglig bedømming av om høyere utdanningsinstitusjon og de studier denne tilbyr, fyller et gitt sett av standarder*. Den faglige bedømmingen skal til enhver tid utføres av eksterne, uavhengige sakkyndige som er oppnevnt av NOKUT.

1.2 Akkreditering av nytt studietilbud

NOKUT har fastsatt kriterier for akkreditering av studietilbud i studietilsynsforskriften. Her gis også en bestemmelse om sammensettingen av sakkyndig komité. Ved vurdering av søknader om bachelor- og mastergradsstudier består komiteen vanligvis av to eller tre vitenskapelig sakkyndige som har erfaring fra planlegging og gjennomføring av tilsvarende studietilbud, eller som på annen måte dekker fagfeltet. Komiteene vurderer søknaden ut fra papirversjonen og foretar hverken institusjonsbesøk eller intervju på annen måte. For vurdering av ph.d.-søknader utvides komiteen med en ph.d.-student, og de skal gi en vurdering med bakgrunn i både skriftlig søknad og intervjuer ved institusjonsbesøk.

NOKUTs styre har vedtatt mal for oppdraget/mandatet til komiteene (29. mars 2006). Fellestrekk for alle komiteene uansett nivå er at det skal gis en tydelig konklusjon om hvorvidt kvaliteten er tilfredsstillende eller ikke, og:

Den sakkyndige vurderingen skal ha vurderinger som institusjonen kan bruke i sitt videre utviklingsarbeid.

I tilsynsrapportene er dette punktet senere omformet til å hete «råd» om videre utvikling.

1.3 Oppfølging etter tre år

NOKUT er medlem av det europeiske nettverket for kvalitetssikringsorganisasjoner, ENQA. For å opprettholde medlemskapet må NOKUT handle i tilfredsstillende samsvar med Standards and

¹ <http://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2013-02-28-237>

guidelines for quality assurance in the European Higher Education Area, heretter kalt ESG². NOKUTs virksomhet evalueres av en internasjonal komité minst hvert femte år for at NOKUT skal kunne opprettholde medlemskapet. Den siste evalueringen av NOKUT skjedde i 2013. De sakkyndige ga da uttrykk for betydningen av oppfølging i en norsk kontekst:

Introduces options for follow-up of recommendations in evaluation reports in order to monitor more closely developments in quality assurance systems and study-programmes. This is particularly important with the view of the fact that NOKUT accredits on the basis of ex ante evaluation of new programmes and the validity of accreditation is not time-limited.

Det er institusjonenes ansvar å vedlikeholde og utvikle kvaliteten i henhold til de til enhver tid gjeldende bestemmelser. NOKUT ønsker imidlertid å få dokumentert at institusjonene tar dette ansvaret. Det gjør vi gjennom å følge opp studiets utvikling etter tre år.

Oppfølging av nye studietilbud tre år etter vedtak har ingen umiddelbar sanksjon, men skal først og fremst tjene som en påminning til institusjonene. Imidlertid kan slik oppfølging utvikle seg til et grundigere tilsyn dersom NOKUT kommer over informasjon som viser at institusjonen ikke tydelig ivaretar sitt ansvar på en tilfredsstillende måte.

Da søknad om nytt studium opprinnelig ble vurdert, var det også en forventning til at de sakkyndige ga institusjonen råd om videre utvikling. Der slike råd ble gitt, er de skrevet ned i rapporten for akkreditering av vedkommende studietilbud.

I denne undersøkelsen har NOKUT innhentet informasjon om læringsutbyttebeskrivelser, studentenes arbeidsomfang, studenttall, fagmiljøets størrelse og profil, hvordan institusjonen har forholdt seg til de rådene de fikk, og til slutt informasjon om egeninitierte tiltak. Rapportens kapittel 2 gir en oversikt over hvilke studier som inngår i denne oppfølgingen, og i kapittel 3 orienterer vi om valg av områder og metode for informasjonsinnhenting. Resultatet av informasjonsinnhenting er samlet beskrevet og vurdert i separate avsnitt under kapittel 4 Resultater. Deretter følger en kort betraktning om metoden i kapittel 5 før vi avslutningsvis presenterer anbefalinger til institusjonene i kapittel 6.

Det er første gang oppfølging tre år etter vedtak om akkreditering av nye studier er gjennomført.

² <https://revisionesg.wordpress.com/>

2 Studiene som inngår i denne oppfølgingen

Hvert år mottar NOKUT ca. 30 søknader om akkreditering av nye studietilbud. Disse fordeles på alle tre gradsnivåer: bachelor, master og ph.d. Her kan det også inngå kortere studier i første syklus og del av fellesgrad på alle tre nivåer.

Fra og med 2011 informerte NOKUT om at slik oppfølging skulle gjennomføres etter tre år. Samme år, 2011, akkrediterte NOKUT 35 nye studietilbud ved til sammen 20 institusjoner. Det er disse studiene som inngår i oppfølgingen. Etter 1. januar 2016 er antallet institusjoner redusert til 18 ved at høyskolene i Gjøvik, Ålesund og Sør-Trøndelag er sammenslått med Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU.

I materialet inngår studietilbud som kan knyttes til alle tre gradsnivåer, kortere tilbud i første syklus, del av felles mastergrad, erfaringsbasert og disiplinorientert mastergrad. Sju av de opprinnelig 20 institusjonene er private høyskoler.

I 2011 fikk Høgskolen i Ålesund akkreditering blant annet for to mastergradsstudier med samme navn, men ulikt formål: International business and marketing, 120 studiepoeng og erfaringsbasert 90 studiepoeng, der kravene er satt i henholdsvis §§ 3 og 5 i forskrift om krav til mastergrad³. Høgskolen i Ålesund har i denne runden rapportert samlet for disse to studietilbudene, og derfor kan antall studier i undersøkelsen variere mellom 34 og 35.

Tabell 1 på neste side gir en oversikt over studiene. Som det går fram av tabellen, har åtte av institusjonene, seks statlige høyskoler og to private, mottatt akkreditering for to eller flere studietilbud.

Institusjoner som i denne oppfølgingen har fått nye navn etter 1. januar 2016, er omtalt ved at dagens navn står først. Deretter følger navnet på den institusjonen som mottok akkrediteringen for tre år siden. Et eksempel er NTNU/Høgskolen i Ålesund (NTNU/HiAls).

³ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2005-12-01-1392?q=mastergrad>

Tabell 1 – Institusjoner og studietilbud som inngår i oppfølging 2015

	Institusjonens navn i 2015	Studiets navn	Sp	Vedtak, dato	Syklus
1	VID/Diakonhjemmet Høgskole	Diakoni, verdier og profesjonell praksis		120612	3
2	Fjellhaug Internasjonale Høgskole (FiH)	Religion, livssyn og etikk	180 (120)	120321	1
3	Høgskolen i Bergen	Del av fellesgrad Innovasjon og entreprenørskap	120	110912	2
4	Høgskolen i Bergen	Samfunnsfagdidaktikk	120	120201	2
5	Høgskolen Sørøst-Norge/Høgskolen i Buskerud og Vestfold (HSN/HBV)	Integrert lektorutdanning i historie	300	120503	2
6	NTNU/Høgskolen i Gjøvik	Sustainable Manufacturing	120	120117	2
7	NTNU/Høgskolen i Gjøvik	Computer science		120612	3
8	Høgskolen i Hedmark	Profesjonsrettede lærerutdanningsfag		120214	3
9	Høgskolen i Lillehammer	Anvendt miljøpsykologi	120	120201	2
10	Høgskolen i Lillehammer	Innovasjon i tjenesteyting – i offentlig og privat sektor		111215	3
11	Høgskolen i Oslo og Akershus	Bibliotek – styring og ledelse	90	120221	2
12	Høgskolen i Oslo og Akershus	Universell utforming av IKT	120	120221	2
13	Høgskolen i Oslo og Akershus	Utdanningsvitenskap for lærerutdanning		120214	3
14	Høgskolen Stord/Haugesund	Praktisk-estetiske fag og læreprosesser	120	120221	2
15	NTNU/Høgskolen i Sør-Trøndelag	Aktivitet og bevegelse	120	120221	2
16	NTNU/Høgskolen i Sør-Trøndelag	Barnevern	120	120131	2
17	NTNU/Høgskolen i Sør-Trøndelag og Mittuniversitetet, Sverige	International Masters Programme in Electronics Design, del av fellesgrad	39	120427	2
18	NTNU/Høgskolen i Sør-Trøndelag	Psykisk helsearbeid	120	120317	2
19	NTNU/Høgskolen i Sør-Trøndelag	Økonomistyring	180	120612	3
20	Høgskolen i Østfold	Psykososialt arbeid – helse og sosialfaglig yrkespraksis	120	111018	2
21	NTNU/Høgskolen i Ålesund	International business and Marketing	120	111003	2
22	NTNU/Høgskolen i Ålesund	International business and Marketing (erfaringsbasert)	90	111003	2
23	NTNU/Høgskolen i Ålesund	Ingeniørfag simulering og visualisering	120	120319	2
24	NTNU/Høgskolen i Ålesund	Avansert klinisk sykepleie – den kritisk syke	120	120201	2
25	Høgskulen for landbruk og bygdeutvikling (HLB)	Hest i næring	60	110905	1
26	Høgskulen i Sogn og Fjordane	Samhandling innen helse og sosiale tjenester	120	120221	2
27	Høgskulen i Volda	Dokumentarfilm og journalistikk	120	120228	2
28	Høgskolen Kristiania/Høgskolen Campus Kristiania	Kreativ markedskommunikasjon	180	120321	1
29	Høgskolen Kristiania/Høgskolen Campus Kristiania	Osteopati	180	120427	1
30	Høgskolen Kristiania/Høgskolen Campus Kristiania	Markedskunnskap (skiftet navn til markedsføringsledelse)	120	110902	2
31	Høgskolen Diakonova	Sykepleie med et kommunehelseperspektiv	120	110920	2
32	Lovisenberg diakonale høgskole	Avansert klinisk sykepleie	120	120117	2
33	Sámi allaskuvla	Samisk journalistikk med et urfolksperspektiv (erfaringsbasert)	90 & 120	120611	2
34	Westerdals Oslo ACT	Art Direction	180	110902	1
35	Westerdals Oslo ACT	Information Systems	120	110902	2

3 Informasjonsinnhenting

3.1 Valg av tema for informasjonsinnhenting

NOKUT har tilrettelagt denne oppfølgingen slik at innhentet informasjon kan vurderes av saksbehandlere i NOKUT uten bruk av sakkyndige. Når NOKUT spør etter erfaringer og utviklingstendenser, er det for å vurdere informasjonen sammenholdt med tilsvarende informasjon for andre studier, ikke for å vurdere den faglige utdanningskvaliteten i seg selv.

Studiene som er med i denne oppfølgingen, ble akkreditert i 2011 og tidlig i 2012 samtidig med innføring av krav til læringsutbyttebeskrivelser og arbeidsomfang i studietilsynsforskriften. Det er spesielt interessant å vurdere hvordan institusjonene har realisert planene på disse to områdene.

I tillegg til informasjon om læringsutbyttebeskrivelser og studentenes arbeidsomfang har vi bedt om kvantitative data for studenttall og ansatte i fagmiljøet og en orientering om hvordan institusjonene har fulgt opp rådene som de sakkyndige ga dem ved akkreditering.

3.2 Metode for informasjonsinnhenting

Informasjonen ble samlet inn gjennom et standardisert skjema der vi ba om både kvantitativ og kvalitativ informasjon for hvert enkelt studium. Skjemaet var grunnleggende likt for alle studiene. NOKUT tilpasset imidlertid skjemaene til hvert enkelt studium ved å sette inn de sakkyndige rådene fra den opprinnelige tilsynsrapporten og studenttall for vedkommende studium der disse fantes i DBH.

Institusjonene fikk seks ukers svarfrist.

NOKUT valgte ikke å ha intervju eller annen form for kontakt med institusjonene etter at informasjonen var mottatt. Grunnlaget for denne rapporten er derfor:

- tilsynsrapportene
- studenttall hentet fra DBH
- institusjonenes svar på skjema for oppfølging
- opplysninger på institusjonenes nettsider

3.3 Kommentar fra berørte institusjoner

Institusjonene fikk ti arbeidsdager til å påpeke faktiske feil og misforståelser i et utkast til rapport. (8 av 20 institusjoner besvarte henvendelsen.)

4 Resultater

Alle de 20 institusjonene som var med i denne oppfølgingen, har besvart spørreskjemaet på en tilfredsstillende måte. En del institusjoner har i tillegg sendt oppdaterte studieplaner. Fordi denne vurderingen gjøres av NOKUTs saksbehandlere og ikke involverer sakkyndige, har vi kun foretatt en teknisk-/strukturell vurdering av læringsutbyttebeskrivelsene.

4.1 Læringsutbyttebeskrivelser

Gi en kort beskrivelse av hvordan institusjonen har arbeidet med den totale læringsutbyttebeskrivelsen de tre årene. Legg ved den gjeldende versjonen.

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) med læringsutbyttebeskrivelser (LUB) for høyere utdanning ble fastsatt og sendt ut til alle høyere utdanningsinstitusjoner i brev fra Kunnskapsdepartementet 20. mars 2009. Institusjonene fikk frist til utgangen av 2012 med å implementere NKR i alle studieprogrambeskrivelser. I NOKUTs forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning, vedtatt av NOKUTs styre 27. januar 2011, ble det tatt inn følgende kriterium:

§ 4-2 2. Studiet skal beskrives med utgangspunkt i læringsutbyttebeskrivelse:

a. Læringsutbytte skal være beskrevet som det en kandidat skal ha oppnådd ved fullført utdanning i form av kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse i samsvar med nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

I NKR beskrives de sentrale områdene som læringsutbyttebeskrivelser skal forholde seg til: struktur, nivå, faglig innhold og utforming.

- **Struktur:** Læringsutbyttebeskrivelsene skal tydelig inndeles og beskrives gjennom kategoriene kunnskap, ferdighet og generell kompetanse. Lærestedet skal ha formulert studiets læringsutbyttebeskrivelse i henhold til denne strukturen.
- **Nivå:** Beskrivelsen av oppnådd kompetanse skal vise at studiet er på det nivået der studietilbudet er plassert. Bachelorgradsstudier er på nivå 6, mastergradsstudier er på nivå 7 og ph.d.-studier på nivå 8 i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket. Enkelte punkter/beskrivelser kan være på et lavere eller høyere nivå, men samlet sett skal beskrivelsen for et studium ligge på det riktige nivået (best-fit).
- **Utforming:** Læringsutbyttebeskrivelsen skal være utformet som en kompetansebeskrivelse og skal beskrive hva kandidaten skal ha oppnådd og er i stand til å gjøre ved fullført studium, altså hva kandidaten skal kunne, vite og være i stand til å gjøre ved fullført utdanning. Disse er systematisert i deskriptorer/beskrivelse av kvalifikasjonene og viser innholds krav for hvert enkelt nivå.
- **Faglig innhold:** Læringsutbyttebeskrivelsen skal fremgå av kandidatens vitnemål. Det er derfor viktig at den kommuniserer med den som leser og skal forstå vitnemålet. Leseren skal gjennom læringsutbyttebeskrivelsen få noe innsikt i studiets faglige innhold.

Det er viktig å merke seg at NKR var nytt både for NOKUT, institusjonene og de sakkyndige da disse søknadene ble vurdert. Det var nødvendig å skaffe seg erfaring i utviklingen av, og arbeidet med, læringsutbyttebeskrivelser i starten av implementeringen. Vurderingene som ble gjort av

læringsutbyttebeskrivelser for denne søknadsrunden, kunne derfor ikke skape presedens for kommende utvikling og akkreditering.

Etter å ha gjennomgått institusjonenes svar på hvordan de har jobbet med LUB, og sammenlignet nåværende LUB med de fra akkrediteringstidspunktet, viser det seg at det ikke er gjort endringer av studiets overordnede LUB på 17 av de 35 studiene som inngår i denne oppfølgingen.

På tredje syklus (ph.d.) er det foretatt endringer på overordnede LUB på alle studier, bortsett fra ett (Diakoni, verdier og profesjonell praksis ved VID/Diakonhjemmets høyskole). Høyskolene beskriver hvordan de har jobbet med LUB, og beskriver det ut fra fire virkemidler: forskerkurs, fremleggingsseminar, tilrettelegging av veiledning og forskningsmiljø. I fire av studiene beskrives prosessen og rutinene ved endring av studie- og emneplaner. De har alle det til felles at de tar utgangspunkt i emne- og programevalueringer og tar saken videre frem til en formell endring av studiets overordnede LUB. De fleste endringer som er foretatt, er justeringer opp mot NKR og presiseringer ved at man har omformulert gjeldende LUB. Man har også lagt til, fjernet og slått sammen noen av beskrivelsene. En gjennomgang av LUB viser at alle er inndelt i kategoriene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Det er mulig å se av beskrivelsene hvilket fagområde det gjelder, selv om dette trolig kan bli enda bedre (se beskrivelsene nedenfor).

Det ser ut til at NKRs kompetansebeskrivelser under kategoriene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse til en viss grad er dekket. Imidlertid er det et punkt i kunnskap: *kan bidra til utvikling av ny kunnskap, nye teorier, metoder ...*, som skiller seg ut ved at dette ikke fremkommer like tydelig hos alle. For noen studier er dette punktet for eksempel beskrevet under ferdigheter.

På andre syklus (master) er det *ikke* foretatt endringer i studiets overordnede LUB i 14 av 24 studier som NOKUT har oppfølging med. To av disse studiene er fellesgrader. Høgskolen i Bergen oppgir at deres fellesgrad ikke er blitt satt i gang, og at høyskolen senere har søkt om akkreditering for å tilby mastergradsstudiet selv. NTNU/Høgskolen i Sør-Trøndelag har en fellesgrad med Mittuniversitetet i Sverige. De skriver at det ikke er utført endringer i LUB. Siden den ene fellesgraden ikke er igangsatt, og den andre er en internasjonal fellesgrad der avtalepartnere i de ulike land må ta hensyn til sine nasjonale regelverk, vil vi ikke inkludere disse i vurderingen videre.

I studieplanen som ble lagt ved fra Samisk høyskole, mangler læringsutbyttebeskrivelser for både ferdigheter og generell kompetanse. Dette regner vi med har falt ut ved en feil, da det akkrediterte studiet hadde alle de tre kategoriene av LUB på plass i søknaden og på akkrediteringstidspunktet. Høyskolen oppgir at det ikke er gjort endringer. NOKUT tar derfor utgangspunkt i studiets LUB fra akkrediteringstidspunktet i vurderingen videre. Samisk høyskole må rette dette opp i studieplanen. Vedrørende studiet Avansert klinisk sykepleie skriver høyskolen, nå NTNU/Høgskolen i Ålesund, at det er blitt gjort endringer i LUB, justert versjon 2015. Studiets LUB ble ikke lagt ved. Studieplanen for 2015 på institusjonens hjemmeside er imidlertid identisk med den fra søketidspunktet, slik at vi ikke kan se at den er blitt justert. NTNU/Høgskolen i Ålesund bør se gjennom og rette opp eventuelle feil.

Ved 11 av de 24 mastergradsstudiene beskriver institusjonene i tillegg prosess og rutiner ved endringer av LUB uavhengig av om endringene er foretatt på emnenivå, eller om det er studiets totale LUB.

Gjennomgangen av nåværende LUB viser at alle mastergradsstudiene i undersøkelsen har LUB inndelt i kategoriene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Den faglige profilen fremkommer ganske

godt i LUB, selv om noen har valgt en enklere løsning med kun å ta inn selve navnet på studiet for å synliggjøre faglig forankring.

En interessant observasjon er at beskrivelser/punkter under hver kategori varierer fra to (International Business and Marketing, NTNU/Høgskolen i Ålesund og Psykososialt arbeid – helse og sosialfaglig yrkespraksis, Høgskolen i Østfold), til 13 (integreert lektorutdanning, HSN/HBV). Ett studium (Sustainable Manufacturing, NTNU/Høgskolen i Gjøvik) har valgt å ikke sette det opp i punkter, men det er likevel lett å identifisere alle deskriptorene/beskrivelsene i den sammenhengende teksten.

For de fleste studier ser det ut til at deskriptorene under hver av kategoriene er dekket slik NKR forventer. Som for ph.d. er det imidlertid ikke alltid lett å identifisere beskrivelsen «Kan anvende kunnskap på nye områder ...». For de studiene som har svært få beskrivelser under hver kategori kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse, kan det være spørsmål om deskriptorene for nivået er godt nok dekket. Høgskolene bør være spesielt oppmerksomme på dette ved fremtidige evalueringer.

På første syklus (bachelor og kortere) er det foretatt endringer ved tre av de fem studiene. Alle institusjonene skriver om prosess og rutiner ved endring av studie- og emneplaner. Fire av disse studiene har eller vil ha (Kreativ markedskommunikasjon ved Høgskolen Campus Kristiania (CK) så snart det er godkjent) LUB inndelt i kategoriene kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse i samsvar med NKR. Institusjonen som avviker mest, er Høgskulen for landbruk og bygdeutvikling (HLB), som har en annen organisering av LUB, og det er vanskelig å identifisere kategoriene og deskriptorene. Selv om dette studiet (Hest i næring, 60 studiepoeng) inngår i en bachelorgrad ved HLB, må studiet også ha læringsutbyttebeskrivelser som følger strukturen i NKR. (HLB ble gitt en selvstendig akkreditering for studiet.)

Bachelor i Osteopati ved Høgskolen Kristiania/CK har vært gjennom en utvikling. Studiet har ikke opprinnelig hatt overordnede LUB, men dette er på plass i dag. Studiet har spesielt mange punkter med beskrivelser under kategoriene kunnskaper og ferdigheter, og det spørres hvor hensiktsmessig dette er. Bachelor i Art Direction, Westerdals Oslo ACT, hadde opprinnelig LUB som så ut som en liste over emner, men har i dag LUB som er mer i tråd med NKR. Det samme gjelder Bachelor i Kreativ markedskommunikasjon, Høgskolen Kristiania/CK, (selv om læringsutbyttebeskrivelsen per i dag ikke er formelt godkjent ved høgskolen). De nye versjonene av LUB som er presentert i oppfølgingen, ser ut til å kommunisere det faglige innholdet, og beskrivelsene for nivået ser ut til å være dekket. Disse endringene har ikke vært vurdert av eksterne sakkyndige, og spørsmålet er om disse endringene bør legges frem for en faglig sakkyndig vurdering. Dette er noe vi vil oppfordre Høgskolen Kristiania/CK til selv å vurdere.

I 2011, da NKR var ganske nytt, var det ikke stor oppmerksomhet om LUB. Med økende oppmerksomhet har mange flere opparbeidet seg bedre kjennskap til og erfaring med LUB. Mange studier har justert sine LUB slik at de er i tråd med NKR i dag. Justeringene har dreiet seg mest om spissing og konkretisering av LUB. De fleste endringer er gjort på emnenivå. De viser da også til utvikling og forbedringer av undervisnings- og arbeidsmåter og eksamen for å sikre en god sammenheng med læringsutbyttene som er satt.

Flere har gjort store endringer i læringsutbyttebeskrivelsene. Disse endringene har gjort at læringsutbyttebeskrivelsene for studiene er bedre i samsvar med NKR. For eksempel kunne LUB tidligere se ut som en liste med fagemner gruppert under kunnskap, ferdigheter og generell

kompetanse. Disse er forbedret til å være kompetansebeskrivelser og dermed i samsvar med hensikten til NKR.

*

De fleste studiene i denne oppfølgingen har nå LUB tydelig inndelt i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Det finnes noen unntak. Det er mulig å lese fagområdet av LUB, selv om det kan gjøres tydeligere for noen av studiene. Beskrivelsene for nivåene er stort sett dekket, men det varierer veldig fra studium til studium. Særlig de med få beskrivelser under kategoriene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse kan med fordel følge opp dette spesielt når studiet evalueres. De som har veldig mange punkter med beskrivelser under hver av disse kategoriene, bør i sammenheng med evalueringene også vurdere om dette er hensiktsmessig faglig sett.

Vurdering av LUB innebærer både en vurdering av struktur og systematikk og en faglig, sakkyndig vurdering som NOKUT ikke kunne ta i denne omgangen.

Anbefalinger til institusjonene:

- Alle institusjonene bør fortsatt utvikle læringsutbyttebeskrivelsene slik at innholdet gir en god beskrivelse av kandidatens kompetanse.
- De institusjonene som har få eller mange beskrivelser under kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse, bør gjennomgå beskrivelsene og vurdere om de er hensiktsmessige.
- Institusjonene må se om deskriptorene i NKR er dekket, og om det er mulig å lese den faglige profilen tydelig av læringsutbyttebeskrivelsene.
- Høgskulen for Landbruk og bygdeutvikling må sette opp læringsutbyttebeskrivelser for studiet Hest i næring som følger strukturen i NKR.

4.2 Arbeidsomfang

Gi en kort redegjørelse for erfaringer dere har gjort dere med studentenes arbeidsomfang sammenliknet med det dere oppga i søknaden.

ECTS Users' Guide⁴ er anerkjent av Bologna-ministerne i Jerevan som et grunnleggende dokument for the European Higher Education Area, EHEA. (I tillegg kommer ESG og retningslinjer for kvalitetssikring av joint-programmes.) ECTS tar høyde for at arbeidsomfanget er individuelt og vil variere for de forskjellige studentene. Det ECTS Users Guide og NOKUT ønsker et anslag over, er hva institusjonen selv forventer som arbeidsomfang for en typisk heltidsstudent. At et studiepoeng krever 25 til 30 arbeidstimer, betyr at studiet skal planlegges med et jevnt arbeidsomfang for studenten. Ett studiepoeng skal ikke være mer arbeidskrevende enn et annet studiepoeng.

NOKUT er interessert i å se hvilke erfaringer institusjonene har tilegnet seg gjennom tre år med akkreditering av studietilbudet; gjennom studiebarometeret og eventuelle egne undersøkelser, deres vurderinger og eventuelle tiltak.

Institusjonene ga gjennomgående korte redegjørelser på dette punktet. Besvarelsene kan samles i tre kategorier:

⁴ http://ec.europa.eu/education/ects/users-guide/glossary_en.htm#workload

1. Besvarelser som uten nærmere referanse fastslår at deres erfaringer er at arbeidsomfanget er i tilfredsstillende samsvar med søknaden (20).
2. Besvarelser som refererer til skriftlige, rutinepregete tilbakemeldinger fra studentene (4).
3. Besvarelser som viser til tiltak (og dokumentasjon i de fleste tilfellene) for å justere, sikre eller utvikle studentenes engasjement og arbeidsinnsats (10).

En slik grov inndeling har selvsagt sine svakheter. I noen tilfeller er besvarelsen litt mer presis enn det som er beskrevet over, men vi har valgt den kategorien som vi synes er mest passende for besvarelsen i henhold til intensjonen i ECTS Users' Guide. En oversikt over institusjonenes betraktninger om studentenes arbeidsomfang er gjengitt som vedlegg til denne rapporten.

I et velfungerende kvalitetsarbeid må institusjonens planlegging og tilrettelegging løpende etterprøves mot studentenes egen opplevelse av arbeidsomfang. NOKUTs studiebarometer 2014 viste at 142 studenter ved de studiene denne undersøkelsen gjelder, etter egen oppfatning hadde en gjennomsnittlig tidsbruk på 30,3 timer per uke. Det tilsvarer under 1300 timer per år. Ikke alle studiene i denne oppfølgingen inngår i Studiebarometeret, og tallene for hvert studium er for små til at de her kan brukes til en analyse av det enkelte studium, men på et overordnet nivå står resultatene fra Studiebarometeret i kontrast til at institusjonene selv svarer at arbeidsomfanget ser ut til å tilsvare det som opprinnelig var planlagt. I noen få tilfeller har institusjonen rapportert at arbeidsomfanget kan være i overkant av 40 timers uke, i alle fall i visse perioder. Et eksempel: *Erfaringsmessig har studentene brukt mer tid på prosjektarbeid enn det som ble oppgitt i søknaden.*

Ut fra de timetallene som institusjonene har oppgitt i søknad og nå tre år etter, synes det som om 1600 arbeidstimer per år er alminnelig forventet av en student. Vi legger imidlertid merke til at der institusjonen har oppgitt timetall for arbeidsomfang for ph.d.-studier, gjelder det hovedsakelig for den teoretiske delen av utdanningen. Et eksempel: *Ved gjennomkjøring av det første ph.d.-kurset erfarte vi at arbeidsomfanget viste seg å være mer omfattende enn de 10 studiepoengene kurset tilsvarte. Etter dette ble arbeidsmengden justert ned i påfølgende kurs. Den totale arbeidsmengden innenfor opplæringsdelen tilsvarer nå 30 studiepoeng.*

For 21 av 34 studier blir det slått fast at institusjonen erfarer at arbeidsomfanget er i samsvar med beregningene i søknaden. Noen svar er også så knappe at de inneholder lite av konkret substans. Et eksempel: *Vi opplever at arbeidsomfanget er i tråd med det som ble oppgitt i søknaden.* Det er mulig at formuleringen av denne oppgaven (se rammen under overskriften til avsnitt 4.2 *Arbeidsomfang*) har bidratt til å redusere verdien av informasjonen som institusjonene gir på dette punktet.

Man vet, men hva gjør man? I de svarene som er gitt her, rapporteres det om tiltak for justering av studentenes arbeidsomfang på ni studietilbud. Det ser ut til at tiltakene konsentreres om

1. motivasjon av studentene: *Dette er vurdert ut fra: fremmøte/deltakelse i obligatoriske, lærerledede aktiviteter så vel som de prosjekresultater som leveres studentenes tilbakemelding på egen arbeidsinnsats gjennom evalueringer, der 65,4 % i siste evaluering svarte at de arbeidet mellom 30 og 49 timer i uken, samtidig som snitt arbeidstid matematisk fremkommer rett over 40 timer per uke. Skolen arbeider aktivt for å tilrettelegge for studentenes selvstendige teamarbeid, herunder for å forplikte studentene til hverandre og de oppgaver som skal løses, noe vi opplever å lykkes med. (Westerdals Oslo ACT)*
2. å finne bedre balanse i arbeidsinnholdet over tid: *Frem til i dag har studentene kun tatt emner på bachelornivå. Det er først fra og med høsten 2015 vi vil få erfaringer med studenter på*

masternivå i programmet. På bachelornivået har arbeidsomfanget vært i tråd med det vi oppgav i søknaden. Vi har hatt utfordringer med å koordinere arbeidsbelastningen mellom praksisdager, forelesninger og obligatoriske innleveringer for studentene per semester. Dette har vi løst med å ha faste praksisuker per semester, noe som gjør det enklere for alle faglærere tilknyttet programmet å undervisningsplanlegge emnene for lektorstudentene. (NTNU/Høgskolen i Buskerud og Vestfold)

3. *å justere innhold i forhold til studiepoeng: Ved gjennomkjøring av det første ph.d.-kurset erfarte vi at arbeidsomfanget viste seg å være mer omfattende enn de 10 studiepoengene kurset tilsvarte. Etter dette ble arbeidsmengden justert ned i påfølgende kurs. Den totale arbeidsmengden innenfor opplæringsdelen tilsvarer nå 30 studiepoeng. (Høgskolen i Oslo og Akershus)*

Gjennom tilsynet med mastergradsstudier i historisk-filosofiske fag innhentet NOKUT informasjon om studentenes arbeidsomfang for et større antall studier for første gang:

Studentenes forventede arbeidsomfang er i alle studiene rapportert å ligge innenfor normen på 1500-1800 timer gitt i studietilsynsforskriften. Hvor godt institusjonene er klar over studentenes faktiske arbeidsomfang ser imidlertid ut til å variere noe. Noe av usikkerhetene knyttet til timefesting av arbeidsomfanget tyder på at institusjonene ikke har hatt et spesielt stort fokus på dette tidligere.

Fortsatt holder konklusjonen fra revidering av mastergradsstudier i historisk-filosofiske fag om at institusjonene må bli mer bevisste på dette området. Også i denne oppfølgingen ser det gjennomgående ut til at informasjonen om arbeidsomfang ligger i fagmiljøene og i mindre grad er institusjonelt forankret.

I studentens arbeidsomfang inngår mer enn den tiden som er brukt til undervisning og veiledning. En tydeligere, mer detaljert gjennomgang av studentenes arbeidsomfang og bruk av tid gjennom ulike arbeidsformer kan bidra til å gi institusjonene bedre innsikt i hvordan de kan følge opp og stimulere studentene. Det ser ikke ut til at institusjonene har tilfredsstillende beregningsmetoder for å kartlegge studentenes tidsbruk. Institusjonene bør etablere rutiner som regelmessig kan sikre dem dokumentasjon om hvordan studentene selv opplever sin arbeidsmengde.

Anbefaling til institusjonene:

- Institusjonene bør vurdere å utvikle en felles forståelse av hva som kan inngå i studentenes arbeidsomfang.
- Institusjonene bør etablere rutiner som regelmessig kan sikre dem dokumentasjon om hvordan studentene selv opplever sin arbeidsmengde.
- Institusjonene kan gå betydelig mer aktivt inn for å bevisst tenke arbeidsomfang når studiet planlegges, og når det kvalitetssikres. Studentenes erfaring bør anvendes.

4.3 Studenttall

NOKUT ber om at institusjonen kommenterer tallene for faktisk opptak og frafall i henhold til det som var forventet rekruttering på søknadstidspunktet.

Når institusjonen mottar vedtak fra NOKUT om akkreditering av nytt studietilbud, gjelder fullmakten umiddelbart. Av tallene som er innsendt i denne oppfølgingen, ser NOKUT at mange institusjoner ikke har tatt opp studenter umiddelbart. Studentopptaket de tre årene som er gått etter vedtak, er likevel interessant som en av flere indikatorer på endringer i studiet etter at institusjonen sendte søknaden til NOKUT.

4.3.1 Studentopptak

Studentrekruttering, frafall og læringsmiljø er regulert i § 7-1 (3) i *studietilsynsforskriften*. NOKUT krever at søker gjør rede for forventet antall studenter på studiet, og at det sannsynliggjøres hvordan dette måltallet kan nås. Med måltall menes her det antallet studenter institusjonen planlegger å ta opp på studiet som blir rapportert til NOKUT, ved søknad om akkreditering. I akkrediteringssøknadene opplyser institusjonene både om forventet studenttall når studiet er i full gang, og forventet opptakstall hvert år. I rapporteringen til denne oppfølgingen har noen institusjoner rapportert at måltallet har blitt justert etter sakkyndig anbefaling. Noen institusjoner har også justert måltallet for første og/eller andre opptak. Det har blitt tatt hensyn til dette i beregningene under.

I denne oppfølgingen har NOKUT hentet inn tall på opptak og registrerte studenter som institusjonene har rapportert inn til NSD/DBH, og deretter bedt institusjonene om å kvalitetssikre opptakstallene og rette eventuelle feil. Her ser vi først og fremst på opptakstallene, da det er urealistisk for flere av studiene at antall studenter totalt på studiet har nådd det forventede måltallet så kort tid etter akkreditering. Det er i det følgende også tatt hensyn til at måltallet for tre studier har blitt satt ned ved første opptak. I ett av disse studiene har måltallet blitt satt ned også ved det andre opptaket. I ett studium har måltallet økt før andre opptak, blant annet etter anbefaling fra sakkyndige.

Tabell 2 – Opptak av studenter i forhold til opprinnelig måltall

Antall opptak totalt	83
Antall opptak under måltallet	48 (58 %)
Antall opptak med tre eller flere studenter under måltallet	36 (43 %)

Til sammen har studiene som følges opp, hatt 83 opptak. Ved et første blikk på opptakstallene i tabellen over kommer det frem at institusjonene kun i 58 % av tilfellene klarer å nå måltallet for det forventede opptaket i de tre første årene etter akkreditering. I 36 opptak (43 %) har institusjonene vært tre eller flere studenter unna å nå måltallet. Dette kan være et tegn på at institusjonene har en tendens til å overvurdere rekrutteringspotensialet i akkrediteringssøknadene. Samtidig er det godt mulig at det tar lengre tid før nye studietilbud blir godt nok kjent til at man sikrer en jevn rekruttering rundt det forventede måltallet.

For å få en oversikt over hvor langt unna institusjonene er å nå måltallet, vises prosent avvik fra forventet opptakstall oppgitt i akkrediteringssøknadene, fordelt på ulike opptak (tabell 3). For studiene⁵ er det totalt sett et negativt, men ubetydelig, avvik på -0,7 % fra forventede måltall ved første opptak til studiene. Av 32 studier som har hatt første opptak, nådde halvparten måltallet. Det er store forskjeller mellom studiene. Mens det ved noen studier ble tatt opp dobbelt så mange studenter som forventet (for eksempel første opptak i Sykepleie med et kommunehelseperspektiv, Høyskolen

⁵ Tre studier er ikke med i denne oversikten. To studier blir/har blitt startet opp i 2015, mens det for et tredje studium (ph.d.-studium) ikke var listet opp annet enn at en forventet å ha minimum 15 stipendiater i studiet når studiet er i full drift (jf. KDs krav i § 3-1 (3) i *forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning*).

Diakonova, hvor det ble tatt opp 41 studenter mot et måltall på 20), var det flere studier hvor færre enn halvparten av det forventede antallet studenter ble tatt opp (for eksempel første opptak i Universell utforming av IKT, Høgskolen i Oslo og Akershus, hvor det ble tatt opp tre studenter mot et måltall på 15).

Tabell 3 – Avvik fra måltall fordelt på opptak

	1. opptak (32)	2. opptak (28)	3. opptak (22)
Avvik fra måltall	-0,7 % (673)	-2,9 % (613)	3,9 % (487)
Studier som minst når måltallet	16/32 (50 %)	9/28 (32 %)	9/22 (41 %)

Tabellen viser avvik fra måltall fordelt på opptak. Tallene i parentes i øverste linje angir antall studier som har hatt det gitte antallet opptak, og som tallene i kolonnen er beregnet ut fra. Tallene i parentes i linjen for avvik fra måltall er det samlede måltallet for det spesifikke opptaket for alle studiene som har hatt det antallet opptak.

Det negative avviket blir noe større ved andre opptak (-2,9 %), og kun 32 % av studiene nådde måltallet ved dette opptaket. Ved tredje opptak er avviket blitt positivt (3,9 %), og andelen studier som minst når måltallet, går noe opp igjen til 41 %. Samtidig er det en del lavere enn andelen som nådde måltallet ved første opptak. Årsaken til dette er at det er ett studium som i all hovedsak bidrar til det positive avviket ved tredje opptak. Dette er Kreativ markedskommunikasjon, Høgskolen Kristiania/CK, som ved tredje opptak tok opp 107 studenter mot et måltall på 30 og et snitt fra de to første opptakene på 34⁶. I tabell 4 nedenfor er dette studiet, en utligger, derfor tatt ut av beregningen av avvikene. Dette fører til en markant endring fra et positivt avvik på 3,9 % til et negativt avvik på 12,7 % ved tredje opptak. Ved å ta ut utliggeren kommer også en tydelig trend til syne. Institusjonene er nærmere måltallet ved første og andre opptak enn ved tredje opptak.

Samtidig er variasjonen mellom studiene stor. I det videre ser vi derfor nærmere på om vi kan identifisere noe som kan forklare denne variasjonen.

Tabell 4 – Avvik fra måltall fordelt på opptak, uten utligger

	1. opptak (31)	2. opptak (27)	3. opptak (21)
Avvik fra måltall	-2,6 % (643)	-2,6 % (583)	-12,7 % (457)
Studier som minst når måltallet	15/31 (48 %)	9/27 (33 %)	8/21 (38 %)

Tabellen viser avvik fra måltall fordelt på opptak uten utligger. Tallene i parentes i øverste linje angir antall studier som har hatt det gitte antallet opptak og som tallene i kolonnen er beregnet ut fra. Tallene i parentes i linjen for avvik fra måltall er det samlede måltallet for det spesifikke opptaket for alle studiene som har hatt det antallet opptak.

En mulig feilkilde er at ikke alle studier har hatt samme antall opptak. Dette fører til at det er et ulikt antall studier bak de ulike opptakene referert til i tabellen. En direkte sammenlikning av tall for de ulike opptakene kan derfor føre til feiltolkning av tallene, spesielt når vi også vet at det er stor variasjon i avvik fra måltallet mellom de ulike studiene. For å kontrollere for denne feilkilden deles studiene inn i tre grupper: studier som har hatt tre opptak eller mer, studier som har hatt to opptak, og studier som har hatt ett opptak. Dette er vist i tabell 5.

Tabell 5 – Gjennomsnittlig avvik fra måltall fordelt på antall opptak, uten utligger

	1. opptak	2. opptak	3. opptak
Tre opptak (21 studier)	-7,3 %	2,1 %	-12,7 %
To opptak (6 studier)	12,3 %	-17,8 %	
Ett opptak (4 studier)	-5,7 %		

Tabellen viser gjennomsnittlig avvik fra måltall fordelt på antall opptak, uten utligger.

⁶ Noe av dette kan forklares ved at CK ved tredje opptak begynte å ta opp studenter ved studiesteder i Trondheim og Bergen, i tillegg til Oslo. Samtidig ble det tatt opp over dobbelt så mange studenter i Oslo som det hadde blitt tatt opp tidligere. Det er ikke opplyst om noe nytt måltall.

Tallene for første opptak tyder på at det er vesentlige forskjeller mellom de ulike gruppene. Mens de studiene som har hatt minst tre opptak, har et negativt avvik på 7,3 % fra måltallet, har de studiene som har hatt to opptak, et klart positivt avvik på 12,3 %. Studier med kun ett opptak har et negativt avvik, men dette er ikke like stort som for studiene med tre opptak. Det kan altså se ut som om studier hvor institusjonen har ventet noe med opptaket etter akkreditering, får et noe bedre første opptak enn studier hvor opptak er satt i gang raskere. Det er også en klar forskjell i trenden fra første til andre opptak når man sammenlikner de to første gruppene av studier. Mens opptakstallene styrker seg fra første til andre opptak for studiene som har hatt tre opptak (fra -7,3 % til et positivt avvik på 2,1 % fra måltall), så kan man se en kraftig svekkelse i opptakstallene fra første til andre opptak for studiene som har hatt to opptak (12,3 % til -17,8 % avvik fra måltall). Teorien om en oppsamling av potensielle studenter som venter på første opptak til et nytt studium, ser derfor ut til å treffe for studiene som har hatt to opptak, men ser ikke ut til å stemme for studier som har hatt tre opptak. Det er imidlertid for få studier som har hatt to opptak. Det er derfor usikkert hvorvidt denne trenden er reell, eller om det er forhold ved studiene som er avgjørende. Dette bør undersøkes ytterligere ved neste oppfølging.

Tallene for studier med tre opptak er noe mer robuste fordi det er vesentlig flere studier i denne gruppen. For disse studiene ser det ut til at trenden er et svakt første og et godt andre opptak. En mulig forklaring på dette er at studiene med tre opptak har hatt kortere tid til å markedsføre studiet og forberede opptaksprosessen enn studier med færre opptak. En eventuell effekt av en oppsamling av potensielle studenter før første utlysning av studiet, vil da i større grad fordele seg jevnere utover de første to opptakene enn for studier hvor første opptak har blitt gjennomført noe senere.

I innhenting av informasjon ble institusjonene bedt om å kommentere opptakstallene. For to studier (Religion, livssyn og etikk, Fjellhaug Internasjonale Høgskole, og Universell utforming av IKT, Høgskolen i Oslo og Akershus) ble det kommentert at de kom sent i gang med utlysningen av første opptak, og at dette førte til svake tall ved opptaket. For begge disse studiene var avviket mindre ved andre opptak, og måltallet ble nådd ved tredje opptak. HiOA skriver om sitt studium at fordi NOKUTs akkreditering kom sent, så ble første opptak et slags prøveopptak hvor markedsføringen og opptaket til studiet startet en del senere enn andre mastergradsstudier ved institusjonen. Tre studenter ble tatt opp, to av disse sluttet, og den siste fortsatte med kullet som startet etter. Andre institusjoner har også nevnt at NOKUTs vedtak om akkreditering noen ganger kommer sent og på tidspunkt hvor det er vanskelig å få markedsført studiet på en god måte før første opptak.

Opptakstall pr opptak for de studiene som har hatt tre opptak i denne perioden, er vist i tabell 6. Som nevnt tidligere, er forskjellene mellom studiene såpass store at det er stor usikkerhet knyttet til de trender vi finner, spesielt når utvalget av studier er så lite. Vi har gjort et forsøk på å se om det kan være ulikheter mellom nivåer, fagområder, organisering (heltid/deltid), institusjonstyper, geografi og institusjonsstørrelse. Det er imidlertid ikke mulig å finne noen sammenheng her, mye fordi det er for få studier innenfor hver kategori.

Tabell 6 – Studier med tre opptak – avvik fra måltall

Institusjon	Studium	Avvik fra måltall			Måltall
		1	2	3	
NTNU/Høgskolen i Sør-Trøndelag	Barnevern	10	9	-4	20 ¹
Høgskolen Kristiania/CK	Osteopati	31	45	29	50
Høgskolen Kristiania/CK	Kreativ markedsføring	12	-4	77	30
Høgskulen i Volda	Dokumentar og journalistikk	6 ²	-8	1	20
NTNU/Høgskolen i Sør-Trøndelag	Psykisk helsearbeid	2	-1	0	20
Lovisenberg diakonale høgskole	Avansert klinisk sykepleie	-2	-3	-20	40
Høgskolen i Oslo og Akershus	Bibliotek – styring og ledelse	0	-5	-4	10
Westerdals ACT	Art Direction	0	1	1	32
Høgskolen Kristiania/CK	Markedsføringsledelse	-1	0	-1	30
Høgskolen i Bergen	Samfunnsfagsdidaktikk	-2	-3	-1	15
NTNU/Høgskolen i Sør-Trøndelag	Aktivitet og bevegelse	-5	0	-10	30
Westerdals ACT	Information Systems	-7	-11	-6	30
NTNU/Høgskolen i Gjøvik	Sustainable Manufacturing	-12	-7	-16	35
NTNU/Høgskolen i Ålesund	International Business and Marketing (120 stp.)	-12	-2	-7	35
Fjellhaug Internasjonale Høgskole	Religion, livssyn og etikk	-6	-2	2	15
Høgskolen for landbruk og bygdeutvikling	Hest i næring	-8	-12	-6	20 ¹
NTNU/Høgskolen i Sør-Trøndelag	Electronic Systems and Instrumentation	-13	-14	-18	20
Høgskolen i Oslo og Akershus	Universell utforming av IKT	-12	-3	5	15
NTNU/Høgskolen i Gjøvik	Computer Science (ph.d.) ³	0	3	1	7
Høgskolen i Lillehammer	Innovasjon og tjenesteyting i offentlig og privat sektor (ph.d.) ³	0	0	1	5
Høgskolen i Hedmark	Profesjonsrettede lærerutdanningsfag (ph.d.) ³	-2	9	-3	4
NTNU/Høgskolen i Sør-Trøndelag	Økonomistyring (ph.d.) ³	-2	-2	-2	4

¹ Måltallet var 15 ved første opptak. Flere ble tatt opp ved andre enn ved første opptak selv om avviket er større.

² 13 av disse studentene fikk innpasset annen utdanning og var derfor ferdig på ett år.

³ Doktorgradsstudier har ikke faste opptakstidspunkt. Vi ser her på hvert kalenderår som ett opptak. To opptak betyr opptak i henholdsvis 2013 og 2014.

4.3.2 Rekruttering til doktorgradsstudier

Doktorgradsstudier er de eneste utdanningene som har et lovfestet krav om antall studenter. Dette er gitt i § 3-1 (3) i forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning hvor det står at

(...) institusjonen må videre kunne dokumentere at den har kapasitet og rekrutteringspotensial til å knytte minst 15 doktorgradsstudenter til studiet i løpet av fem år etter oppstart. Institusjonen må kunne sannsynliggjøre at den over tid kan opprettholde et doktorgradsmiljø med minst 15 doktorgradsstudenter.

Det er ingen av doktorgradsstudiene som har vært i drift i fem år ennå. Dette må tas hensyn til ved vurdering av studenttallene på rapporteringstidspunktet. Tabell 7 viser hvor mange doktorgradsstudenter som er i de seks doktorgradsstudiene som følges opp denne gang. Det eneste studiet som ser ut til å ligge litt bak forventet progresjon ved minimumsantall, er Økonomistyring ved NTNU/Høgskolen i Sør-Trøndelag. Det skal imidlertid bemerkes at første opptak ble gjort sent i 2012, og at dette gjør tabellen noe misvisende. NTNU/HiST forventer et opptak på fire studenter i løpet av 2015. Opptaket ved de andre studiene er over forventet progresjon til 15 studenter etter fem år.

Tabell 7 – Opptak og studenttall for ph.d.-studiene

Institusjon	Studium	Første opptak	Antall studenter totalt			
			Faktisk			
			År 1	År 2	År 3	Forventet ved full drift
Høgskolen i Hedmark	Profesjonsrettede lærerutdanningsfag	2012	2	15	15	15-20
Diakonhjemmet høyskole	Diakoni, verdier og profesjonell praksis	2013	6	13	19	15
Høgskolen i Oslo og Akershus	Utdanningsvitenskap for lærerutdanning	2013	13	16	21 ¹	28
Høgskolen i Sør-Trøndelag	Økonomistyring	2012	2	4	6	16
Høgskolen i Gjøvik	Computer Science	2012	22 ₂	24		30
Høgskolen i Lillehammer	Innovasjon i tjenesteyting i offentlig og privat sektor	2012	5	7	13	20
<i>Forventet progresjon ved minimumsantall på 15 studenter</i>			3	6	9	15

¹Antall per 1/1-2015

² HiG har tidligere fått akkreditert doktorgradsstudium i informasjonssikkerhet. Studentene er overført fra dette studiet til Computer Science jf. registrering av doktorgradsavtaler i DBH (NSD).

4.3.3 Frafall

Institusjonene har også angitt tall for frafall ett år etter opptak. For alle opptak før høsten 2014 ligger frafall etter ett år på 15 %. Det er omtrent ingen forskjell mellom første og andre opptak, men det er stor variasjon mellom de ulike studiene. Det totale frafallet fram til nå varierer fra 0 % til 41 %. Fem av 22 studier som har hatt to opptak før høsten 2014, har ikke hatt noe frafall i løpet av første studieår. Tre av disse er doktorgradsstudier.

En gjennomgang av institusjonenes kvalitative vurderinger av frafallet viser at det for fire studier blir nevnt at frafallet er høyt første studieår. Tre av disse (Universell utforming av IKT, Høgskolen i Oslo og Akershus – 67 %, Kreative fag og læreprosesser, Høgskolen i Stord/Haugesund – 42 % og International Business and Marketing, NTNU/Høgskolen i Ålesund – 35 %), har også de tre høyeste frafallsprosentene i det første kullet. For studiene ved HiOA og NTNU/HiÅ har frafallet blitt sterkt redusert til henholdsvis 25 % og 9 %, i det andre kullet det ble tatt opp studenter til. Det skal tillegges at det kun ble tatt opp tre studenter på studiet ved HiOA ved første opptak. Studiet ved Høgskolen Stord/Haugesund (HSH) hadde sitt andre opptak høsten 2014, og følgelig har vi ikke frafallstall for

dette studiet. For to andre studier kommenteres det at man har høyt frafall andre år (Barnevern, NTNU/Høgskolen i Sør-Trøndelag – 41 %) eller totalt (Information Systems, Westerdals – 31 %).

Det er to årsaker til høyt frafall som nevnes mer enn en gang. Dette er for stort kull og for mange studenter som kommer rett fra arbeidslivet/er i jobb mens de studenter.

4.3.4 Oppfølging av sakkyndige råd som omhandler rekruttering

De sakkyndige har gitt råd om rekruttering i 12 av studiene. Disse rådene kan deles i to kategorier: råd hvor det foreslås å endre eller vurdere måltallet for opptak, og råd som omhandler å styrke opptaksgrunnlaget. Konkret råd om å øke måltallet er gitt for to studier. For det ene studiet (*Barnevern* ved NTNU/Høgskolen i Sør-Trøndelag) er rådet fulgt, for det andre (*Markedsføringsledelse* ved Høgskolen Kristiania/CK) er rådet delvis fulgt. Her har institusjonen valgt å gjøre en liten økning først og vurderer å øke videre hvis det viser seg at de har et tilstrekkelig antall godt kvalifiserte søkere. For et tredje studium (*Dokumentar og journalistikk* ved Høgskulen i Volda) har de sakkyndige gitt råd om å vurdere om måltallet er realistisk. Høgskolen vurderer måltallet som realistisk, noe også opptakstallene for de tre første opptakene tyder på.

For de ni andre studiene ba de sakkyndige institusjonene om å styrke rekrutteringsgrunnlaget, gjerne gjennom å lage en rekrutteringsstrategi. Dette gjelder blant annet fire av de seks doktorgradsstudiene (unntaket er doktorgradsstudiene ved VID/ Diakonhjemmet høgskole og Høgskolen i Lillehammer). For alle de ni studiene viser institusjonen til at strategier er utarbeidet og/eller at tiltak er gjennomført, for eksempel gjennom å utvide opptaksgrunnlaget, tilby studiet på engelsk for å bedre internasjonal rekruttering og arbeide mer aktivt med markedsføring både på egen institusjon og overfor studenter på andre institusjoner i Norge og i utlandet. Det er kun Høgskolen for landbruk og bygdenæringer som har fått råd om å utvikle en rekrutteringsstrategi, og som ikke viser til at de har utviklet en slik. De svarer at de har hatt en kampanje i sosiale medier, men har ikke vurdert effekten av denne i svaret til NOKUT.

Anbefaling til institusjonene:

Institusjonene overvurderer jevnt over rekrutteringspotensialet noe. Institusjonene kan derfor bedre sine rekrutteringsundersøkelser i forkant av innsending av søknad om akkreditering.

4.4 Fagmiljø

Institusjonen bes om å fylle inn opplysninger i tabell som angitt. (Ble ikke bedt om vurderinger i dette sammenhengen)
--

4.4.1 Lovverk i endring

Fagmiljøet til studiene reguleres i studietilsynsforordningen § 7-3 og i forskrift om kvalitet i høyere utdanning § 3-1 tredje ledd. Alle tre sykluser har til felles at:

Fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse skal være tilpasset studiet slik det er beskrevet i plan for studiet og samtidig tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige eller kunstneriske utviklingsarbeidet som utføres. [...]

Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studiet skal utgjøres av tilsatte i hovedstilling ved institusjonen. Av disse skal det være personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet.

I tillegg gjelder for første og andre syklus (fortsatt beregnet i form av årsverk, ikke antall personer):

a) For første syklus skal minst 20 prosent av det samlede fagmiljøet være ansatte med førstestillingskompetanse.

b) For andre syklus skal minst 10 prosent av det samlede fagmiljøet være professorer eller dosenter og ytterligere 40 prosent være ansatte med førstestillingskompetanse.

På tidspunktet da disse studiene ble akkreditert, gjaldt en lignende regel for tredje syklus, nemlig at⁷:

c. For tredje syklus, ph.d., skal minst 50 prosent av det samlede fagmiljøet være professorer, de øvrige skal ha førsteamanuensiskompetanse.

d. For tredje syklus, kunstnerisk stipendprogram, skal minst 50 prosent av det samlede fagmiljøet være professorer/dosenter, de øvrige skal ha førstestillingskompetanse

Siden femte mars 2011 gjelder imidlertid følgende krav for tredje syklus⁸:

Ved akkreditering av et nytt doktorgradsstudium skal studiet ha et fagmiljø tilsvarende minst 8 årsverk med førstestillingskompetanse, hvorav minst seks er i heltids kombinerte forsknings- og undervisningsstillinger og minst 4 har professorkompetanse.

I oppfølging av akkreditering etter 3 år har vi kun fokusert på de kvantitative kravene som stilles i studietilsynsforskriften § 7-3 tredje ledd og i forskrift om kvalitet i høyere utdanning § 3-1 tredje ledd.

4.4.2 Antall studenter og fagmiljøets årsverksinnsats

Det er ett femårig studium blant de 35 studiene i denne undersøkelsen. Dette er lektorutdanning i historie ved Høgskolen i Sørøst-Norge (tidligere Høgskolen i Buskerud og Vestfold). På dette studiet var det på rapporteringstidspunktet ingen studenter på de siste tre årene. Det gir derfor ikke mening å sammenlikne fagmiljøtall for dette studiet med de andre studiene. NOKUT har mottatt informasjon fra HSN om fagmiljøet i studieåret 2014/2015 som er i tråd med den planen som lå til grunn for akkrediteringen. I den videre analysen av fagmiljøene til studiene som følges opp i denne runden, ser vi derfor bort fra dette studiet.

Seks av de 34 studiene som følges opp har økt antall årsverk i fagmiljøet knyttet til studiet etter at institusjonen fikk akkreditering. Det totale antall årsverk går ned med 17,4 % i fagmiljøene i de 34 studiene. For de 26 studiene der totalt antall årsverk går ned er avviket hele 36,3 %.

Den nedgående tendensen i totalt antall årsverk i fagmiljøene henger kun delvis sammen med at institusjonene har tatt opp færre studenter enn opprinnelig planlagt. Antallet studenter tre år etter er samlet sett 21,1 % lavere i de 34 studiene sammenlignet med det forventede antall studenter oppgitt i akkrediteringssøknaden. Nedgangen i studenttall er i prosent noe større enn nedgangen i faglige

⁷ Daværende forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning § 4-3 andre ledd, FOR-2011-01-27-297, trådte i kraft 27. januar 2011. Fra 25. januar 2006 til 27. januar 2011 gjaldt en lignende formulering i forskrift om akkreditering av høyere utdanning, § 2-3 andre ledd fjerde punktum, FOR-2006-01-25-121.

⁸ Forskrift om endring i forskrift om kvalitet i høyere utdanning, FOR 2011-03-15-289, som innfører ny § 3-1 tredje ledd i forskrift om kvalitet i høyere utdanning, FOR-2010-02-01-96, jf. studietilsynsforskriften § 7-3 tredje ledd.

årsverk (17,4 %) Imidlertid viser det seg at studiene med sterkest nedgang i antall studenter sammenlignet med forventningene ved akkrediteringen, ikke er blant studiene med sterkest nedgang i faglige årsverk. Av de seks studiene som har et høyere antall årsverk, har kun to et høyere antall studenter.

En sammenligning av forholdet mellom antall studenter per årsverk i fagmiljøet ved akkrediteringen og tre år etter viser en gjennomsnittlig reduksjon for alle studiene fra 11,7 til 10,9. Etter tre år har imidlertid variasjonen mellom studiene blitt større. Ved enkelte studier har forholdstallet mellom antallet studenter og antallet faglige årsverk steget mye sammenliknet med forholdstallet på akkrediteringstidspunktet, mens i andre har forholdstallet gått betydelig ned. Tre år etter akkrediteringen har mastergradsstudiet i aktivitet og bevegelse ved NTNU/Høgskolen i Sør-Trøndelag et forholdstall på 40 studenter per årsverk sammenlignet med 23 på akkrediteringstidspunktet. Dette skyldes først og fremst en sterk nedgang i antall årsverk. Bachelorgradsstudiet i kreativ markedskommunikasjon ved Høgskolen Kristiania/CK, har et forholdstall på 47 studenter per årsverk nå, sammenlignet med et forventet forhåndstall på 16 på akkrediteringstidspunktet. Dette skyldes spesielt en sterk økning av antall studenter sammenlignet med det forventede antall ved akkrediteringen. Høgskolen Kristiania tilbyr nå studiet på flere campus, nemlig i Trondheim og Bergen i tillegg til campus i Oslo.

4.4.3 Studietilsynsforskriftens krav om fagmiljø

I forrige avsnitt så vi på endringen i antall faglige årsverk i studiene sammenliknet med det institusjonen selv oppga ved akkrediteringstidspunktet. I tillegg sammenliknet vi dette med forskjellene i studenttall. Ved akkrediteringen vurderte de sakkyndige imidlertid flere forhold ved fagmiljøet, blant annet hvorvidt *[f]agmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse [er] tilpasset studiet slik det er beskrevet i plan for studiet og samtidig tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige eller kunstneriske utviklingsarbeidet som utføres*. Dette er en faglig vurdering, og NOKUTs saksbehandlere kan ikke vurdere dette kravet fra studietilsynsforskriften § 7-3 første ledd i denne oppfølgingsprosessen. Dermed vurderer NOKUT nedenfor kun de kvantitative kravene som studietilsynsforskriften § 7-3 tredje ledd stiller til studiene. Disse omfatter *andelen* av det totale fagmiljøet som har førstestillings- og/eller professorkompetanse, og *andelen* av fagmiljøet som er ansatt i hovedstilling ved institusjonen. Det må bemerkes at de studiene som fortsatt oppfyller disse kvantitative kravene, ikke nødvendigvis oppfyller kravet om fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse tre år etter akkrediteringen.

Innhentet informasjon viser at seks av de 34 studiene ikke oppfyller studietilsynsforskriftens krav om andel hovedstilling, professor- og/eller førstestillingskompetanse i fagmiljøet tre år etter akkreditering. Av disse seks studiene er det ett bachelorgradsstudium, to mastergradsstudier og tre doktorgradsstudier. På bachelorgradsstudiet i kreativ markedskommunikasjon ved Høgskolen Kristiania/CK har i dag kun 13 % av fagmiljøet førstestillingskompetanse, mot 36 % ved akkrediteringen. Kravet i studietilsynsforskriften er 20 % førstestillingskompetanse.

For mastergradsstudiene fremgår det av tabell 8 at fagmiljøet ved ett av studiene ikke har tilstrekkelig professorkompetanse, mens fagmiljøet ved det andre ikke har tilstrekkelig andel i hovedstilling ved institusjonen.

Ved mastergradsstudiet i universell utforming av IKT ved HiOA har kun 5 % av fagmiljøet tilknyttet studiet professorkompetanse, sammenlignet med kravet (jf. studietilsynsforskriften) som er minst 10 %. Totalt 60 % av årsverkene gjøres av ansatte med førstestillingskompetanse, og studiet oppfyller derfor kravet om førstestillingskompetanse på minimum 50 %. Studiet ble startet opp høsten 2012 og har nå 30 studenter, omtrent like mange studenter som forventet. Den totale størrelsen på fagmiljøet har imidlertid gått ned fra 6 årsverk ved akkrediteringen til 4,2 årsverk tre år senere. Dermed har forholdstallet antall studenter pr årsverk i fagmiljøet økt fra 5 til 8 studenter pr årsverk.

Mastergradsstudium i journalistikk med urfolkperspektiv ved Samisk høyskole ble startet opp våren 2015, omtrent samtidig som innhenting av informasjon til denne oppfølgingen. Studiet var derfor ikke i full drift ved rapporteringstidspunktet. På dette tidspunktet bidrar fagmiljøet med 0,8 årsverk inn i studiet. Samtidig oppfylles ikke kravet om at 50 % av årsverkene skal være ansatt i hovedstilling ved Samisk høyskole.

Tabell 8 – Studier på mastergradsnivå og krav til fagmiljøets sammensetting – studieåret 2014/2015

Institusjon	Studium	Antall årsverk ved akkreditering	Antall årsverk 3 år etter	Andel hovedstilling ved akkreditering (50 %)	Andel hovedstilling 3 år etter (50 %)	Andel professor-kompetanse ved akkreditering (10 %)	Andel professor-kompetanse 3 år etter (10 %)		Andel førstestillings-kompetanse ved akkreditering (50 %)	Andel førstestillings-kompetanse 3 år etter (50 %)
Totalt	24 studier									
Samisk høyskole	Samisk journalistikk med urfolksperspektiv*	2,5	0,8	56 %	33 %	42 %	38 %		88 %	69 %
HiOA	Universell utforming av IKT	6	4,2	100 %	86 %	14 %	5 %		80 %	60 %

*Mastergradsstudiet i journalistikk med urfolkperspektiv ved Samisk høyskole tok opp studenter første gang våren 2015

Alle de seks doktorgradsstudiene oppfyller de kvantitative kravene som gjaldt ved akkrediteringen: at andelen årsverk som gjennomføres av professorer utgjør minst 50 % av det totale fagmiljøet, og at resten av årsverkene gjøres av ansatte med førstestillingskompetanse. Det blir imidlertid noe misvisende å vurdere slike andeler for de studiene som ikke oppfyller kravet om totalt antall årsverk.

Det er blant doktorgradsstudiene vi finner den høyeste andelen studier som ikke oppfyller krav til fagmiljø. Som det fremgår av tabell 9 så oppfylles ikke kravene i tre av seks studier. Det er Kunnskapsdepartementets krav gitt i forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning, § 3-1, tredje ledd, om et absolutt antall årsverk (8 årsverk, hvorav 4 professorer), som ikke oppfylles av institusjonene. Kunnskapsdepartementet ga institusjonene en frist fram til 31. desember 2013 for å oppfylle de nye kravene, noe som også er gjengitt i studietilsynsforskriften.⁹

⁹ Studietilsynsforskriften § 9-1.

Bestemmelsen i KDs forskrift inkluderer også krav til at fagmiljøet skal ha seks av åtte ansatte i heltids kombinerte forsknings- og undervisningsstillinger. Dette forholdet er ikke vurdert her.

Tabell 9 – Studier på doktorgradsnivå og krav til fagmiljøets sammensetting, tidligere og nåværende krav – studieåret 2014/2015

Institusjon	Studium	Antall årsverk ved akkreditering	Antall årsverk 3 år etter (Nytt krav: 8)	Andel hovedstilling ved akkreditering (50 %)	Andel hovedstilling 3 år etter (50 %)	Andel professor-kompetanse ved akkreditering (50 %)	Andel professor-kompetanse 3 år etter (50 %)	Antall professorer 3 år etter (Nytt krav: 4)	Andel førstestillings-kompetanse ved akkreditering og 3 år etter (krav: resten)
HiHe	Profesjonsrettede lærerutdanningsfag	8	8,9	100 %	100 %	68 %	89 %	7,9	OK
Diakon-hjemmet høyskole	Diakoni, verdier og profesjonell praksis	5,25	4,85	100 %	94 %	100 %	63 %	3,05	OK
HiOA	Utdanningsvitenskap for lærerutdanning	10,75	8,42	99 %	87 %	67 %	65 %	5,51	OK
HiST	Økonomistyring	9,60	3,20	89 %	78 %	54 %	78 %	2,50	OK
HiG	Computer Science	9,10	6,30	100 %	100 %	53 %	70 %	4,40	OK
HiL	Innovasjon i tjenesteyting i offentlig og privat sektor	11,95	12,75	97 %	93 %	69 %	62 %	7,75	OK

Mens kravet om minst 15 doktorgradsstudenter ikke må oppfylles før fem år etter oppstart av doktorgradsstudiet, gis det ingen utsettelse av kravet om minst åtte årsverk med førstestillingskompetanse. Vi sammenligner likevel tallene for årsverk med antall studenter fordi det er grunn til å tro at dette er en viktig årsak til at krav om totalt antall årsverk ikke er oppfylt for enkelte av studiene ennå. Doktorgradsstudiene som oppfyller krav om totalt antall årsverk, se tabell 9, har også oppfylt minimumskravet for antall studenter. HiHe har 15 stipendiater og HiOA har 21 studenter. HiL har også mer enn åtte årsverk i studiet og oppfyller nesten krav om antall studenter med 13.

Doktorgradsstudiet til NTNU/HiG oppfyller ikke krav om totalt antall årsverk, men med 24 studenter har de flest studenter av alle doktorgradsstudiene i oppfølgingen. Imidlertid er måltallet høyere, 30 studenter. VID/Diakonhjemmet har tatt opp 19 studenter til nå, dette er over både minimumskravet og forventet antall studenter på 15.

NTNU/HiST har kun tatt opp 6 studenter til nå. Det lave studenttallet kan være årsak til at antallet årsverk er såpass lavt som 3,2 på dette tidspunktet. – For to av de tre doktorgradsstudiene som ikke når kravet om antall årsverk, kan manglende oppnåelse av krav i hvert fall delvis forklares av at de ennå ikke har oppnådd det antallet studenter de forventer etter fem år. Dette kan imidlertid ikke forklare hvorfor VID/Diakonhjemmet ikke oppfyller krav om antall årsverk nå.

Anbefalinger til institusjonene:

- Alle institusjoner som fikk et eller flere studier akkreditert for tre år siden, bør vurdere om alle forhold i kravet om fagmiljøets (totale) størrelse, sammensetning og samlede kompetanse fortsatt er oppfylt tre år etter akkrediteringen.
- Institusjonene må være oppmerksomme på at alle krav til akkreditering av studier i studietilsynsforskriften må oppfylles til enhver tid. Dette gjelder også nye krav etter en overgangsperiode.
- Alle de institusjonene som tilbyr ett av de 7 studiene som ikke lenger oppfyller de kvantitative kravene, må justere fagmiljøet sitt i tråd med studietilsynsforskriften § 7-3.

4.5 Sakkyndig råd til videre utvikling

Som omtalt tidligere, har de sakkyndige to formål for sin faglige vurdering:

- vurdere om kvaliteten er tilfredsstillende for akkreditering
- gi råd om videre utvikling

NOKUT listet opp rådene fra den opprinnelige tilsynsrapporten og ba institusjonen om en kort redegjørelse for hvordan hvert enkelt råd er fulgt opp.

NOKUT har sammenstilt alle rådene som er gitt i denne runden. Tabell 10 viser antall råd fordelt på hovedområdene i studietilsynsforskriften: grunnleggende forutsetninger, plan for studiet, fagmiljø og infrastruktur. Fordelingen viser seg å være omtrent som fordelingen beskrevet i NOKUT-rapporten «Faglege anbefalinger som verkemiddel for kvalitetsutvikling i høgre utdanning».¹⁰ En detaljert oversikt over antall råd fordelt på hovedområdene for kriteriene og hvert enkelt studium, er vist i vedlegg til denne rapporten.

Tabell 10 – Antall sakkyndige råd i henhold til hovedområdene i studietilsynsforskriften

	Hovedområder i hht studietilsynsforskrift 2011				TOTAL/studium
	Grunnleggende forutsetninger	Plan for studiet	Fagmiljø	Infrastruktur	
Totalt (35 studier)	40	117	59	9	
Min – max	0 – 5	0 – 11	0 – 5	0 – 3	
Gjennomsnitt	1,2	3,3	1,7	0,2	6,4
Studier på BA-nivå	0 – 3	0 – 6	0 – 2	0	
Gj.sn. BA	0,8	2,8	0,8	0	4,4
Studier på MA-nivå	0 – 4	0 – 11	0 – 5	0 – 1	
Gj.sn. MA	1,0	3,4	2,0	0,1	6,5
Ph.d.-studier	0 – 5	0 – 11	0 – 4	0 – 3	
Gj.sn. Ph.d.	2,2	4,3	2,8	0,7	10,0

Det er viktig å huske at de sakkyndige anbefaler akkreditering ut fra en minsteterskel for hva de oppfatter som akseptabel kvalitet i høyere utdanning og det studiet de vurderer. Et akkreditert studietilbud kan derfor fortsatt ha et stort utviklingspotensial.

Det er stor spredning i antall råd mellom studietilbudene og innenfor hvert hovedområde av kriterier. Det er i visse tilfeller gitt 11 råd om forbedringsmuligheter, og likevel konkluderte de sakkyndige med

¹⁰ <http://www.nokut.no/no/Fakta/NOKUTs-publikasjoner/Utredninger-og-analyser/Norsk-utdanning/Faglege-anbefalinger-som-verkemiddel-for-kvalitetsutvikling-i-hogre-utdanning/>

at forholdene var tilfredsstillende for akkreditering. For tre av studiene i dette utvalget ga de sakkyndige ikke råd i det hele tatt. Det er ikke gitt begrunnelse for det.

De sakkyndige har gitt flest råd om videre utvikling av ph.d.-studiene. Dette kan forstås slik at institusjoner som har fått akkreditering for ph.d., har et stort forbedringspotensial. Det kan også ha noe å gjøre med at de sakkyndige her får en grundigere forståelse av ph.d.-studiet ved at de, i tillegg til å vurdere søknaden, også er på institusjonsbesøk med besiktigelse og intervjuer.

Når det på ett av hovedområdene for kriterier, infrastruktur, praktisk talt ikke blir gitt råd fra sakkyndige, kan det også være nyttig å undersøke dette ut fra kriterienes relevans for sakkyndig vurdering. Er infrastrukturen «alltid» god nok, eller ligger det ikke til de sakkyndiges kompetanse og/eller interesse å kunne vurdere dette feltet på samme måte som de andre hovedområdene?

Samlet sett gir spredningen i antall råd uttrykk for at NOKUT bør se nærmere på hvordan de sakkyndige veiledes i det å gi råd til videre utvikling.

Alle institusjonene redegjør på en tilfredsstillende måte for hvordan de har fulgt opp rådene fra de sakkyndige. I de aller fleste tilfellene er rådene tatt til følge.

Vi ba også institusjonene om å gi en helhetlig, samlet vurdering av rådene ved å krysse av for hvor verdifulle de oppfattet at de sakkyndige rådene var for institusjonens videreutvikling. Svarene fordelte seg som angitt i tabell 11. Tilbakemeldingene denne gangen tyder på at institusjonene er tilfredse og jevnt over mener at rådene er gode innspill til videre utvikling.

Tabell 11 – Institusjonenes opplevelse av kvaliteten i de sakkyndige rådene

Meget gode	Gode	Tilfredsstillende	Nokså tilfredsstillende	Dårlige/ Irrelevante
3	21	7	1	0

Svar fra 32 av 35 studier.

NOKUT ba om en kort kommentar dersom institusjonen krysset av for «Nokså tilfredsstillende eller Dårlige/Irrelevante». En kommentar gikk på at rådene var irrelevante.

4.6 Egeninitierte tiltak

Har dere iverksatt eller planlagt andre tiltak for å utvikle kvaliteten i studiet? I så fall, hvilke?

En gjennomgang av informasjonen som ble gitt om egeninitierte tiltak, viser at flere av tiltakene er avledet av de faglige rådene som sakkyndige ga, særlig om studentrekruttering og fagmiljø. Tiltak for tilrettelegging av internasjonalisering er også fremtredende sammen med en rekke andre tiltak. Samlet sett gir den innsendte informasjonen inntrykk av at institusjonene tar ansvar for å videreutvikle studiene både hva gjelder innhold og kvalitet.

Informasjon om egeninitierte tiltak har sterkt faglig karakter. Informasjonen som institusjonene sendte inn, er variert, detaljert og til tider omfangsrik. Vår mening er at denne informasjonen ikke er hensiktsmessig i en slik oppfølging heretter.

5 Konklusjon

5.1 Generelle tendenser og anbefalinger til institusjonene

Studietilbudene i denne oppfølgingen ble akkreditert etter en studietilsynsforskrift som senere er revidert. Det er institusjonenes ansvar å tilrettelegge virksomheten slik at den til enhver tid er i samsvar med gjeldende bestemmelser. Overgangen til nye bestemmelser gjennom revisjon av studietilsynsforskriften ser ut til å være en tydelig utfordring for institusjonene i deres kvalitetsarbeid. Imidlertid ser vi også andre utfordringer. I det følgende har vi samlet de anbefalingene som er gitt til institusjonene tidligere i denne rapporten på hvert punkt for informasjonsinnhenting:

- Alle institusjonene bør fortsatt utvikle læringsutbyttebeskrivelsene slik at innholdet gir en god beskrivelse av kandidatens kompetanse.
- De institusjonene som har få eller mange beskrivelser under kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse, bør gjennomgå beskrivelsene og vurdere om de er hensiktsmessige.
- Institusjonene må se om deskriptorene i NKR er dekket og om det er mulig å lese den faglige profilen tydelig av læringsutbyttebeskrivelsene.
- Høgskulen for landbruk og bygdeutvikling må sette opp læringsutbyttebeskrivelser for studiet Hest i næring som følger strukturen i NKR.
- Institusjonene bør vurdere å utvikle en felles forståelse av hva som kan inngå i studentenes arbeidsomfang.
- Institusjonene kan gå mer aktivt inn for å bevisst tenke arbeidsomfang når studiet planlegges og når det kvalitetssikres. Studentenes erfaring bør vurderes og anvendes på en hensiktsmessig måte.
- Institusjonene overvurderer jevnt over rekrutteringspotensialet noe. Institusjonene kan derfor bedre sine rekrutteringsundersøkelser i forkant av innsending av søknad om akkreditering.

5.2 Spesielle utfordringer ved dimensjonering av fagmiljø

På et generelt grunnlag viser denne oppfølgingen at det er funn som gir NOKUT grunn til å være bekymret med hensyn til om institusjonene driver i henhold til de kravene som Kunnskapsdepartementet og NOKUT stiller. Fagmiljøene ved de fleste ph.d.-utdanningene oppfyller ikke minstekravene.

Jevnt over er størrelsene på fagmiljøene ved de nylig akkrediterte utdanningene lavere enn det som lå til grunn for akkrediteringen. NOKUTs umiddelbare anbefaling er at:

- Alle institusjoner som fikk ett eller flere studier akkreditert for tre år siden, bør vurdere om alle ledd i kravet om fagmiljøets (totale) størrelse, sammensetning og samlede kompetanse fortsatt er oppfylt tre år etter akkrediteringen.
- Alle de institusjonene som tilbyr et av de sju studiene som ikke lenger oppfyller de kvantitative kravene, må justere fagmiljøet sitt i tråd med studietilsynsforskriften § 7-3.
- Alle institusjoner som gir høyere utdanning, må være oppmerksomme på at alle krav til akkreditering av studier i studietilsynsforskriften må oppfylles til enhver tid. Dette gjelder også nye krav etter en overgangsperiode.

Utdrag fra institusjonenes redegjørelser om studentenes arbeidsomfang.

Sitater er i kursiv.

1: Bekreftelse uten dokumentasjon

- *Søknaden gir et godt bilde av studentenes arbeidsomfang.* (Høgskolen i Bergen, 3)
- *Vi opplever at dei fleste studentane arbeider mykje med studiene for å oppnå gode resultat. Undervisning og seminar baserer seg for ein stor del på innsats frå studentane gjennom diskusjon av tekstproduksjon, aktuelle problemstillingar og teori. Vurderingsformene stiller høge krav til kritisk refleksjon og analytisk tenkning, og utfordrar studentane til stor eigeninnsats.* (Høgskolen i Bergen, 4)
- *Frem til i dag har studentene kun tatt emner på bachelornivå. Det er først fra og med høsten 2015 vi vil få erfaringer med studenter på masternivå i programmet. På bachelornivået har arbeidsomfanget vært i tråd med det vi oppgav i søknaden. Vi har hatt utfordringer med å koordinere arbeidsbelastningen mellom praksisdager, forelesninger og obligatoriske innleveringer for studentene per semester. Dette har vi løst med å ha faste praksisuker per semester, noe som gjør det enklere for alle faglærer tilknyttet programmet å undervisningsplanlegge emnene for lektorstudentene.* (Høgskolen i Buskerud og Vestfold, 5)
- *Arbeidsomfanget varierer selvsagt fra student til student, men de undersøkelser vi har gjort, stemmer bra med det som var antydnet i søknaden, rundt 800 timer pr semester.* (Høgskolen i Gjøvik, 6)
- *Student workload is broadly in line with what is expected for a 180 ECTS programme. For the taught section this can be broadly calibrated to the expected 30 hours' work per ECTS; the actual time devoted to such taught modules will, however, vary as individual students appear to require substantially different amounts of time to achieve similar results – most Ph.D. level modules require the preparation of one or more seminar papers, where the students' writing speed has a substantial influence that would not be as evident in modules centered on lectures. Students note that they would prefer to spend more time on research compared to the taught section. In addition, however, several taught offerings that are not credited with ECTS such as seminars and away days are evaluated by candidates as very helpful. For the research section the work load is variable, but completion rates and surveys conducted among students do not raise concerns at the work load. In line with practice at other institutions, a guideline of 4-6 conference publications or their approximate equivalent depending on the research area and publication channel as well as publication and research practices in the respective sub-areas of Computer Science are communicated to and followed by candidates.* (Høgskolen i Gjøvik, 7)
- *Studiet har normert arbeidsomfang for ph.d.-studier, dvs. tre års fulltidsstudium, medregnet en opplæringsdel som inneholder emner tilsvarende 30 studiepoeng eller ett semesters arbeid. Vår erfaring er at studentene vurderer arbeidsomfanget som relativt stort, særlig i de obligatoriske kursene i opplæringsdelen, sammenlignet med andre ph.d.-programmer innenfor lærerutdanning som de gjerne viser til. Samtidig erfarer vi gjennom studentevalueringer at kursenes ambisjonsnivå for innhold og vurderingskrav holdes fram som kvalitetskriterier for god forskerutdanning og en styrke ved dette programmet. Dette viser en balansegang vi er oppmerksom på og forsøker å håndtere på beste måte.* (Høgskolen i Hedmark, 8)
- *Arbeidsomfanget på de forskjellige emnene er relativt lik, dette er i samsvar med det som er beskrevet i søknaden. Likevel kan det virke som om studentene i perioder har mye å gjøre og i andre perioder noe mindre. Tilbakemeldinger kan tyde på at studentene ønsker seg enda mer prosjektarbeid og praktisk kursing. Det er gjort en liten endring i eksamensformene på første studieår som følge av erfaringene fra årets kull. En har redusert fra 2 ukers eksamen til 1 ukes eksamen for å få mer tid til annen faglig aktivitet.* (Høgskolen i Lillehammer, 9)
- *Erfaringen med studentenes arbeidsomfang samsvarer med stipulert arbeidsinnsats.* (Høgskolen i Oslo og Akershus, 11)
- *Studenten har etter loven rett til individuell studieplan. Det er et stort sprik i studenters arbeidsinnsats på like linje med andre studier. Noen er i arbeid, mens andre ikke er det. Hvorvidt studenten er utdannet eller har vært i arbeid lenge spiller også rolle for innsatsen. Forståelsen for nødvendig arbeidsinnsats henger ikke alltid sammen med den faktiske innsatsen.* (Høgskolen i Sør-Trøndelag, 15)
- *Arbeidsomfanget i timer (egeninnsats, deltagelse på undervisning, seminarer, gruppearbeid og veiledning) for det enkelte emnet er angitt i emnebeskrivelsene. Da de fleste studentene har lønnet arbeid ved siden av studiet, fører dette til at mange studenter bruker lengre tid på studiet, og mange har individuell studieplan.* (Høgskolen i Sør-Trøndelag, 16)
- *Erfaringsmessig har studentene brukt mer tid på prosjektarbeid enn det som ble oppgitt i søknaden.* (Høgskolen i Sør-Trøndelag, 17)
- *Utdanningen har ikke gjort vesentlige endringer når det gjelder det tilrettelagte omfang av studierelatert arbeid. En har vurdert at det har vært en hensiktsmessig fordelingen mellom organisert studiearbeid i form av undervisning, veiledning og oppgaver, selvstudium og eksamensarbeid. Det er imidlertid en utfordring at studentene har så godt som alle fulltids jobb ved siden av fulltids studium, HiST erfarer at mange studenter undervurderer den påkrevde arbeidsinnsatsen ved studiet.* (Høgskolen i Sør-Trøndelag, 18)

- Det ble ikke redegjort for arbeidsomfang i vår søknad. (Høgskolen i Sør-Trøndelag, 19)
- Tilbakemeldinger fra studentene indikerer at det totale arbeidsomfanget er om lag som estimert. ... Det er imidlertid ikke noen tilbakemeldinger som tilsier at det estimerte arbeidsomfanget ikke gir en god indikasjon på arbeidsomfanget. (Høgskolen i Ålesund, 21 og 22)
- Studentene følger undervisningsopplegget som skissert, med fire til seks samlinger à fire dager. Dette tilsvarer et arbeidsomfang på rundt 1700 timer. Mange studenter går over fra deltid til fulltid andre året og tar permisjon fra jobben. Studentene formidler at: «Vi har hatt en bratt læringskurve». Særlig siste semester der studenten leverer masteroppgave, er blitt opplevd som krevende både for studenter og veiledere. Det er derfor gledelig at 10 studenter leverte masteroppgave og bestod eksamen med normal studieprogresjon. (Høgskolen i Ålesund, 24)
- Det viser seg etter disse tre årene at studentenes arbeidsomfang er egnet til å oppnå læringsutbytte beskrevet i planen. (Høgskolen Campus Kristiania, 29)
- Våre erfaringer tilsier at studentenes arbeidsomfang er i harmoni med det som ble estimert i søknaden. (Høgskolen Campus Kristiania, 30)
- Vi opplever at arbeidsomfanget er i tråd med det som ble oppgitt i søknaden. (Høgskolen Diakonova, 31)
- Kursernas arbeidsmengde har mer eller mindre motsvarer det vi oppgitt i planen, og er i samsvar med andre program som vi benchmarket oss med ved andre universitet. (Sámi allaskuvla, 33)
- Vårt inntrykk er at studentene liker den modulbaserte studiemodellen. De melder tilbake at det er fungerer godt å kunne konsentrere seg om ett emne om gangen. Tilbakemeldingen er også at studiemodellen passer godt for de som ønsker å ta en master på deltid. Med en gjennomstrømning på 85 % for studenter på kull 2012-2014 og kull 2013-2015 på masterprogrammet i Information Systems virker det som om studentene mestrer arbeidsomfanget. Vår vurdering er imidlertid at det er et komprimert løp med relativt lite «slakk». Det er diskutert en mulighet for å legge inn en uke i høst- og vårsemesteret hvor studentene får mulighet til å få en pause. (Westerdals Oslo ACT, 35)

2: Viser til dokumentasjon fra studentene

- Vår erfaring er at PhD-studenter bruker mer enn 3 normalårsverk (3 år à 1687,5 timer) på utdanningen. Den samme oppfatningen har veiledere ved andre PhD-utdanninger, eksempelvis de som er knyttet til NORSI. Opplæringsdelen (PhD-kurs) går greit, men studenter som øker opplæringsdelen utover 35 stp, får naturligvis en økt arbeidsbelastning. Likevel er det arbeid med datainnsamling, analyse og særlig publisering som synes å kreve mer tid enn hva som gjenstår av den formelle tidsrammen etter at opplæringsdelen er gjennomført. (Høgskolen i Lillehammer, 10)
- Som omtalen i punkt 2b) om frafall peker på, er forventet arbeidsomfang vektlagt i forventningsavklaringen både overfor studenter og søkere. Studiet har faste samlinger hver fredag med obligatorisk oppmøte (studiekrav). I tillegg har studiet fire tre-dagers samlinger første studieår. I forbindelse med fredagssamlingene kreves det forberedelse og blir gitt oppgaver til studentene som fungerer som forutsetninger for å få utbytte av gruppearbeid og debatter. Foruten generelle oppgaver og arbeidskrav knytt til fredagssamlinger, kreves det 3 mappeinnleveringer i hvert 15-studiepoengsemne. ... Studentene får veiledning på besvarelser knytt til mappene og arbeider med å styrke besvarelsene/produktene før de leveres inn som del av eksamen. I studiebarometeret oppga studentene i gjennomsnitt at de brukte 11,4 timer på læringsaktiviteter organisert av institusjonen og 7,3 timer på ikke-organisert studieinnsats. Dette spørsmålet er gjentatt i anonym emneevaluering våren 2016. Resultatet viser at det er stort sprik i antallet timer studentene oppgir både i organisert og ikke-organisert studieinnsats. Flere studenter påpeker også at det er stor variasjon på tvers av ulike perioder i studieåret i påkrevet arbeidsinnsats. (Høgskolen Stord/Haugesund, 14)
- Etter å ha fulgt tre kull med masterstudentar ser arbeidsomfanget ut til å stemme godt med intensjonane om ca. 1600 arbeidstimar per studieår. Enkelte studentar har forsøkt å kombinere studiet med anna betalt arbeid og rapporterer at det er vanskeleg, dei har gått vekk frå å arbeide på si fordi dei ikkje har tid til det. Det tyder på at studiet krev fulltids innsats og at arbeidsomfanget slik er som det skal vere. På den andre sida ser vi at ein del bruker svært mykje tid på sin praktiske masterproduksjon og at det fører til forsinka framdrift i studiet. Det kan tyde på at ambisjonane både hos studentar og tilsette er for store når det gjeld masterproduksjonen og at arbeidsomfanget her isolert sett er for stort. Dette bør vurderast for framtida, sidan det går ut over andelen studentar som fullfører på normert tid. Men alt i alt vurderer vi arbeidsomfanget som tilfredsstillande, men kanskje litt stort på andreåret knytt til masteroppgåve og -produksjon. (Høgskulen i Volda, 27)
- Tilbakemeldingen fra studentene muntlig og gjennom statusrapporter og emne-evalueringer tyder på at det estimerte arbeidsomfanget oppfattes som håndterlig. Dog, i perioder hvor prosjekter gjennomføres ... parallelt med emnegjennomføring oppfattes nok arbeidsmengden som noe intens. Arbeidsbelastningen er imidlertid ikke større enn at studentene har gitt uttrykk for at ca. seopp-gaver og prosjekter er noe de setter pris på og er viktig i innfrielse av definert læringsutbytte (Høgskolen Campus Kristiania, 28)

3: Besvarelser som inkluderer justering av eller tiltak for studentenes arbeidsomfang

- Det er gjennomført evalueringer etter hvert gjennomført forskerkurs. I tillegg er det gjennomført jevnlig møter med de ansatte stipendiatene der arbeidsomfang og gjennomføring blir tematisert. ... Det er ikke kommet vesentlige tilbakemeldinger i disse ulike fora som skulle tilsi at studiets arbeids-

og undervisningsformer ikke er egnet til å oppnå læringsutbyttet, slik dette er beskrevet i studieplanen. Stipendiater som gjennomfører ph.d.-utdanningen på fire år, har sitt pliktarbeid ved ett av høyskolens fire institutter. Disse studentene kan i perioder oppleve at arbeidsomfanget er krevende. For å sikre en jevn arbeidsbyrde, har senterleder deltatt i planlegging av pliktarbeidet i samarbeid med stipendiat og programledelse ved det enkelte institutt. Stipendiater som er tatt opp på programmet med ekstern finansiering, melder om tilfredsstillende arbeidsforhold hos sine respektive arbeidsgivere. I en oppstartfase har det vært naturlig at stipendiatene har gjennomført de forskerkurs som er blitt arrangert på ph.d.-programmet. Det ble tidlig utviklet et årshjul der kursene er lagt til de samme ukene hvert år. Dette er gjort for at ukene skal passe inn i den øvrige aktiviteten ved høyskolen (for eksempel undervisning i masterstudiene) og for å sikre forutsigbarhet og mulighet for planlegging for stipendiatene. Når det gjelder veiledning på ph.d.-prosjektene, meldes det i fremdriftsrapportene om god oppfølging og jevnlig møter mellom stipendiat og veiledere. Det er hittil gjennomført midtveisevaluering for en av stipendiatene og flere midtveisevalueringer i 2015/2016 er under planlegging. (Diakonhjemmet høyskole, 1)

- De mest sakssvarende tilbakemeldingene vi har på studentenes arbeidsinnsats er hentet fra vår årlige studiekvalitetsundersøkelse. Her skal studentene oppgi et anslag vedrørende egen arbeidsinnsats (gjelder fulltidsstudenter). ... Vi har ingen indikasjoner på at det vil være store variasjoner vedrørende studentenes arbeidsinnsats mellom de ulike studieløpene. Våre 1.årsstudenter angir at de i gjennomsnitt arbeider ca.. 28 timer pr. uke (totalt 1120 timer), mens 2.årsstudentene angir ca.. 26 timers arbeidsinnsats pr. uke (totalt 1040 timer). Tallene indikerer at den forventningen om studentenes arbeidsinnsats som vi la til grunn ved søkertidspunktet var høyere enn hva gjennomsnittet av våre studenter oppgir at de faktisk arbeider. Ettersom dette representerer gjennomsnittstall innebærer det sannsynligvis at mange studenter bruker mer tid på sine studier, mens andre bruker mindre. Det anslåtte timetallet (1600 timer) syntes likevel å være noe ambisiøst. Høyskolen har iverksatt ulike tiltak for å styrke studentenes egenmotivasjon for økt arbeidsinnsats (kurs i studieteknikk, fokus på deltakelse i kollokviegrupper og økt fokus på høyskolens forventninger til studentene). (Fjellhaug Internasjonale Høyskole, 2)
- Når det gjelder studentene, blir alle opplyst om at masterprogrammet er et fulltids studium, ... I det siste forslaget til revidering av programplanen er det også tatt inn at arbeidsomfang er 40 timer per uke. I det siste studentkullet har ... og ... hatt en egen time med kartlegging av hvor mye tid studentene brukte på studiene, på lønnet arbeid og på fritid, sammen med en gjennomgang av at høyskolen forventer et arbeidsomfang på 40 timer per uke. Dette er noe vi vil fortsette med. (Høyskolen i Oslo og Akershus, 12)
- Ved gjennomkjøring av det første ph.d. kurset erfarte vi at arbeidsomfanget viste seg å være mer omfattende enn de 10 studiepoengene kurset tilsvarte. Etter dette ble arbeidsmengden justert ned i påfølgende kurs. Den totale arbeidsmengden innenfor opplæringsdelen tilsvarer nå 30 studiepoeng. (Høyskolen i Oslo og Akershus, 13)
- Høyskolens vurdering er at 400 timer per semester og fordeling mellom de forskjellige aktivitetene er riktig. Ved studiestart informeres studentene om at beregnet arbeidsmengde per semester er på 400 timer. Fagmiljøets oppfatning av studentenes innsats underveis bekrefter langt på vei at arbeidsomfanget harmonerer med det som ble anslått. Unntaket kan gjelde «selvstudium». Ut fra fagmiljøets erfaring kan det synes som en majoritet av studentene benytter mindre tid til selvstudium. Studentene er deltidsstudenter, de fleste er i arbeid og mange med familieforpliktelser. Det kan synes som det er vanskelig å prioritere en timebruk som den som lå til grunn for beregningen ved oppstart. Studentene blir informert om at arbeidsmengden i forhold til masteroppgave som starter i femte semester (vitenskapsteori og metode) og varer til og med 8. semester er krevende. Fagmiljøet arbeider aktivt med å motivere studentene for å gjennomføre masteroppgaven (se tidligere, innføring av gruppebasert veiledning). Allikevel ser vi en tendens til høyt frafall, og i den forbindelse er det gjennomført en frafallsundersøkelse. (Høyskolen i Østfold, 20)
- One of the reasons for creating the new LSUT module is that student feedback suggested that the course material could be covered in a course of 30 Stp. Both HiN and LSUT have been delivered as 30 stp courses, and in both, student workload appears to be similar to that expected in the studieplan. (Høgskulen for landbruk og bygdeutvikling, 25)
- Master i samhandling innan helse- og sosialtenester er ei samlingsbasert deltidsutdanning over tre år, med planlagt læringsaktivitet tilsvarande 20 studiepoeng pr semester. Vår erfaring er at studentane sitt arbeidsomfang er vorte om lag som beskrive i søknaden, dvs 1067 arbeidstimar pr. studieår. Det fyrste året i studiet er gjennomført i tråd med det vi oppga i søknaden, og arbeidsmengda har vorte som forventa. Faginnhaldet vert opplevd krevjande av studentane, og vi har difor i kvart emne gjennomført arbeidskrav som seminar med høg studentaktivitet og høg relevans for sluttvurderingane i emna. I tillegg tilbyr vi rettleiing individuelt og i grupper og studentframlegg i plenum med tilbakemeldingar, slik at studentane får hjelp til vidare studiar. Studentane gir tilbakemeldingar om at dette har hjulpet dei til å forstå stoffet og stimulert læring. Studentane har delteke på samlingar og jobba mellom kvar samling som skissert i søknaden. Det andre året i studiet er arbeidsmengda noko variabel blant studentane, fordi nokre føl valfrie emne (15-30 studiepoeng), medan andre har søkt og fått innpass for tidlegare gjennomførte emne. Dette trur vi vil utjamne seg når utdanninga har gått nokre år. Vi opplever likevel at studentane har arbeidd godt med dei emna dei har følgd, og at dette er i tråd med søknaden. Det tredje året i studiet arbeider studentane hovudsakeleg med si masteroppgåve. ... Studiet krev obligatorisk deltaking i minimum to masterseminar med studentar og

retteleiarar til stades, der studentane har framlegg av sine prosjekt og problemstillingar knytt til desse, samt diskusjon om problemstillingane. Studentane gir uttrykk for at det siste året og arbeidet med masteroppgåva er krevjande og kanskje krev arbeidsinnsats som ligg noko over det som var forventa. (Høgskulen i Sogn og Fjordane, 26)

- ... store deler av studietiden er bundet opp i timeplanbelagte læringsaktiviteter der praksisstudier utgjør den største andelen. Omfanget av praksisstudier er definert ut fra at innholdet i masterprogrammet skal tilfredsstille krav i Rammeplan for videreutdanning i intensivsykepleie. Til nå har vi valgt å la kravene til omfang av praksisstudier i videreutdanningen være gjeldende for masterprogrammets to spesialiseringsretninger henholdsvis intensivsykepleie og allmennsykepleie. Dette valget innebærer en stor grad av styring av studentenes læringsaktiviteter og et dilemma i forhold til læring på et mastergradsnivå som skal kvalifisere til PhD-studier. LDH er opptatt av at masterstudiet skal ha en klar profil rettet mot å heve kompetansen i utøvelse av sykepleie, og dermed er praksisstudier en sentral læringsform. Dermed utfordres vi til en krevende pedagogisk balanse i fordeling av tid til ulike læringsmetoder. Høgskolen arbeider med å justere studentenes forventninger til arbeidsomfanget som dette masterstudiet krever. Dette arbeidet starter allerede under søknadsprosessen med opptak av nye studenter. Ved tilbud om studieplass gis informasjon om studiets omfang og krav til arbeidsinnsats. Ved aksept av studieplass gis mer konkret informasjon om innholdet i masterprogrammets første semester sammen med råd om forberedelser til studiestart. Tiltakene er positivt evaluert av studentene. (Lovisenberg diakonale høyskole, 32)
- Viser til tabell med oversikt over planlagt/forventet tidsbruk på ulike aktiviteter. Her er det vår erfaring at de fleste av studentene benytter denne tiden fullt ut, og med en fordeling rimelig i tråd med tabellen. Dette er vurdert ut fra: fremmøte/deltakelse i obligatoriske, lærerledede aktiviteter så vel som de prosjektrresultater som leveres studentenes tilbakemelding på egen arbeidsinnsats gjennom evalueringer, der 65,4 % i siste evaluering svarte at de arbeidet mellom 30 og 49 timer i uken, samtidig som snitt arbeidstid matematisk fremkommer rett over 40 timer per uke. Skolen arbeider aktivt for å tilrettelegge for studentenes selvstendige teamarbeid, herunder for å forplikte studentene til hverandre og de oppgaver som skal løses, noe vi opplever å lykkes med. (Westerdals Oslo ACT, 34)

Råd fra sakkyndig komité til institusjonen fordelt på hvert studietilbud

	Institusjon	Studiets navn	Antall råd pr studium og hovedområde				TOTALT
			Grunnl. foruts.	Plan for studiet	Fagmiljø	Infrastr.	
1	Diakonhjemmet	Diakoni, verdier og profesjonell praksis	1	4	3	1	9
2	Fi.	Religion, livssyn og etikk	0	6	0	0	6
3	HiB	Del av fellesgrad Innovasjon og entreprenørskap	2	8	4	0	14
4	HiB	Samfunnsfagdidaktikk	0	7	0	0	7
5	HBV	Integrert lektorutdanning i historie	2	1	1	0	4
6	HiG	Sustainable Manufacturing	2	7	5	0	14
7	HiG	Computer science	0	0	0	0	0
8	HiHm	Profesjonsrettede lærerutdanningsfag	2	5	4	3	14
9	HiL	Anvendt miljøpsykologi	0	8	3	0	11
10	HiL	Innovasjon i tjenesteyting – i offentlig og privat sektor	1	4	3	0	8
11	HiOA	Bibliotek – styring og ledelse	1	1	0	0	2
12	HiOA	Universell utforming av IKT	0	1	1	0	2
13	HiOA	Utdanningsvitenskap for lærerutdanning	5	11	4	0	20
14	HSH	Praktisk-estetiske fag og læreprosesser	2	7	1	1	11
15	HiST	Aktivitet og bevegelse	2	5	4	0	11
16	HiST	Barnevern	1	6	0	0	7
17	HiST+	International Masters Programme in Electronics Design, del av fellesgrad	0	0	0	2	2
18	HiST	Psykisk helsearbeid	0	0	1	0	1
19	HiST	Økonomistyring	3	2	3	0	8
20	HiØ	Psykososialt arbeid – helse og sosialfaglig yrkespraksis	1	4	0	0	5
21	HiÅlesund	International business and Marketing	2	5	2	0	9
22	HiÅlesund	International business and Marketing (erfaringsbasert)	1	0	0	0	1
23	HiÅlesund	Ingeniørfag simulering og visualisering	2	1	1	0	4
24	HiÅlesund	Avansert klinisk sykepleie – den kritisk syke	0	11	1	1	12
25	HLB	Hest i næring	3	4	1	0	8
26	HSF	Samhandling innen helse og sosiale tjenester	1	1	2	0	4
27	HVO	Dokumentarfilm og journalistikk	1	2	5	0	8
28	CK	Kreativ markedskommunikasjon	0	0	0	0	0
29	CK	Osteopati	1	2	2	0	5
30	CK	Markedskunnskap (skiftet navn til markedsføringsledelse)	1	4	2	0	7
31	Diakonova	Sykepleie med et kommunehelseperspektiv	0	1	1	0	2
32	Lovisenberg	Avansert klinisk sykepleie	4	3	2	0	9
33	Sámi allaskuvla	Samisk journalistikk med et urfolksperspektiv (erfaringsbas.)	0	0	0	0	0
34	Westerdals	Art Direction	0	2	1	0	3
35	Westerdals	Information Systems	0	2	2	1	5
TOTALT			41	125	59	8	233